

CHARLES
BAUDELAIRE

ÖZEL GÜNCELER
– APAÇIK YÜREĞİM –

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

FRANSIZCA ASLINDAN ÇEVİREN: SAİT MADEN

HASAN ÂLÎ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

CHARLES BAUDELAIRE
ÖZEL GÜNCELER
– APAÇIK YÜREĞİM –

ÖZGÜN ADI
JOURNAUX INTIMES
– MON COEUR MIS À NU –

FRANSIZCA ASLINDAN ÇEVİREN
SAİT MADEN

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2013
Sertifika No: 29619

EDİTÖR
HANDE KOÇAK

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

DÜZELTİ
NEBİYE ÇAVUŞ

GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

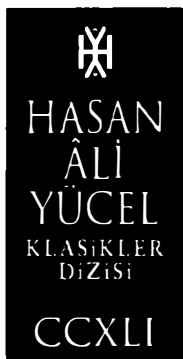
I. BASIM, OCAK 2015, İSTANBUL

ISBN 978-605-332-359-4 (CİLTİ)
ISBN 978-605-332-358-7 (KARTON KAPAKLI)

BASKI
YAYLACIK MATBAACILIK
LİTROS YOLU FATİH SANAYİ SİTESİ NO: 12/197-203
TOPKAPI İSTANBUL
(0212) 612 58 60
Sertifika No: 11931

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında
gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla
çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, MEŞELİK SOKAK NO: 2/4 BEYOĞLU 34433 İSTANBUL
Tel (0212) 252 39 91
Fax. (0212) 252 39 95
www.iskulttur.com.tr

CHARLES BAUDELAIRE

ÖZEL GÜNCELER
– APAÇIK YÜREĞİM –

FRANSIZCA ASLINDAN ÇEVİREN:
SAİT MADEN

TÜRKİYE BANKASI
Kültür Yayınları

Sunuş

Baudelaire bu yapıtından ilk kez annesine söz açar. 1861 Nisan'ında yazdığı bir mektupta şöyle der ona: “Canıma kıymaktan beni alıkoyan tek şey sana çocukça gelecek şu iki düşünce: Birincisi, borçlarımın ödenmesine yarayacak ayrıntılı bilgileri sana aktarmak üzere, yalnız benim anlayabileceğim bütün belgelerimin sıralanmış, düzenlenmiş halde durduğu Honfleur’e¹ gelememek; ikincisi de, ne yalan söyleyeyim, oyunlarımdan (bir yenisini daha tasarlıyorum), romanlarımdan vazgeçsem bile, eleştirel yapıtlarımı, özellikle de iki yıldan beri düşündüğüm ve içine tüm kızgınlıklarımı yığdığım büyük bir yapıt, *Apaçık Yüreğim*’i yayımlamadan göçüp gitme düşüncesinin bana çok ağır gelmesi. Bu yapıtım hele bir bitsin, J. J.’ın² *İtiraf*lar’ı onun yanında hiç kalır.”

Apaçık Yüreğim iki bölümden oluşuyor: Birinci bölüm *Işıntılar*. Bu sözcüğün Fransızcası *Fusées*; Türkçede füze, havai fişek, maytap gibi anlamlara geliyor. Baudelaire bu adla birtakım düşüncelerin fırlama, yükselme, parıldama, karanlıkta ışık çakma gibi niteliklerini vurgulamak istemiş. Ben bu sözcükleri yapıt adı olarak sevedim, *Işıntılar* dedim bu yüzden. İkinci bölümün adı *Apaçık Yüreğim*. Baudelaire bu adı Edgar Allan Poe’nun *Marginalia* adlı denemesinden almış. Poe “Bu ada (My Heart Laid Bare: *Apaçık Yüreğim*) uygun bir yapıt yazılrsa çok ilgi uyandırır,” diyor o denemesinde.

1 Fransa’nın kuzeydoğusunda, annesinin oturduğu kıyı kenti.

2 Jean-Jacques Rousseau.

Baudelaire *Işıntılar*'ın ilk notlarını 1851-1862 yılları arasında, *Apaçık Yüreğim*'inkileri 1855-1866 yılları arasında tutmuş. Bu notlar genellikle tek tek sayfalara yazılmış birtakım tümceler, kartonlara yapıştırılmış gazete kesikleri biçimindeymiş. Ölümünden sonra annesi bunları oğlunun yakın bir arkadaşına, o dönemin uzman yayıncılarından Poulet-Malassis'ye vermiş. O da bu dağınık notları almış, sıralamış, "Işıntılar, Öneriler, Apaçık Yüreğim, Sağlık..." gibi bölümlere ayırmış.

Bu notlar ilkin 1884'te Octave Uzane eliyle *Le Livre* dergisinde yayımlanmış. 1887'de de, XIX. yüzyıl sonunun en büyük Baudelaire uzmanı Eugène Crépet eliyle, *Ölümünden Sonraki Yapıtları ve Yayınları* adlı yapıtta, içindeki birtakım sakıncalı parçalar, o dönemin sağtöre anlayışına uygun düşmeyen ya da güncel değerleri zedeleyecek parçalar çıkarılarak yayımlanmış. 1908, 1909, 1917 yıllarında, başka yayıncılar eliyle gerçekleştirilen yeni baskıların ardından, 1938'de, bu yüzyılın en büyük Baudelaire uzmanı Jacques Crépet eliyle, eksiksiz olarak, bugünkü biçiminde yayımlandı.

Bu notlara Baudelaire'in ileride yazmayı düşündüğü, ama gerçekleştiremediği birtakım düşüncelerin, konuların, gözlemlerin, yargılamaların ilk belirlenimleri, saptanmaları gözüyle bakmalı. Görüleceği gibi bu notlarda Baudelaire çağının bütün sanatsal ve geleneksel değerleriyle acımasız bir hesaplaşmaya girişmiş. Çürük, eskimiş olan her şeyin üzerine büyük bir gözüpeklikle parmak basıyor.

Baudelaire'i, bıraktığı yapıtın anlamını, iletisini, olağanüstü "acı" bir yaşamdan süzölmüş iletiyi daha iyi kavrayabilmek, XIX. ve XX. yüzyıl Avrupa şiirinin "kutsal kitabı" *Kötülük Çiçekleri*'nin dünyasına yaklaşabilmek için gereken başlıca kaynak *Apaçık Yüreğim*'dir kuşkusuz.

Sait Maden

Mon cœur
mis à nu

L'être le plus prostitué, c'est
l'être par excellence, c'est Dieu,
puisque il est l'ami Suprême
pour chaque individu, puisque il
est le réservoir commun, inépuisable,
de l'amour.

Prière.

Ne me châtie pas d'avoir une âme, et ne châtie pas
mon âme à cause de moi. — Je veux la con-
science de la âme de mon père et de mon frère.
Donne-moi la force de faire immédiatement
mon devoir tout le jour sans jamais
arrêter au bon et au saint.

IŞINTILAR

I

Işımtılar. – Tanrı var olmasaydı din yine kutsal ve tanrısal olurdu.

Tanrı, tanrılığını sürdürmek için, var olmasına bile gerek olmayan tek varlıktır.

Düşünceyle yaratılan şey maddeden daha canlıdır.

Aşk insanın fuhuş eğilimidir. Hiçbir soylu zevk yoktur ki fuhuşa indirgenmemiş olsun.¹

Bir gösteride, bir baloda herkes herkesten hoşlanır.

Nedir sanat? Fuhuş.

Kalabalıkların içinde olmak sayının çarpımından alınan zevkin gizemli bir anlatımıdır.

Her şey sayıdır. Sayı *her şey*dedir. Sayı bireydedir. Esriklik bir sayıdır.²

Üretken yoğunlaşma zevki, olgun bir kimsede, yitip yok olma zevkiyle yer değiştirmelidir.

Aşk cömert bir duygudan doğabilir: fuhuş zevki; ama çok geçmeden sahiplenme zevkiyle bozulur.

Aşk kendinden çıkıp, yenen kişiyle yenilmiş kişinin birbirine katılması gibi, kurbanına katılmak, ama yenen kişinin ayrıcalıklarını da elde tutmak ister.

Bir kapatması olan adamın tensel zevkleri hem koruyucu melek olmaktan, hem de bunun karşılığını almaktan ileri gelir. İyi yüreklilik ve yırtıcılık. Cinsellikten, güzellikten ve hayvan türünden bağımsızdır bunlar.

Güzel mevsimin ıslak akşamlarındaki yeşil karanlıklar.³

Düşüncenin halk deyimlerindeki sonsuz derinliği; karınca kuşaklarının oyduğu delikler.

Avcının yırtıcılıkla aşk arasındaki içten bağa değgin öyküsü.

II

Işımtılar. – Gücünün nedeni olarak Kilise'nin dışiselliği.

Mor renk (kapalı, gizemli, örtülü, rahibe rengi aşk).

Rahip olağanüstü bir kişidir, kalabalığı olmayacak şeylere inandırır da ondan.

Kilisenin her şey olmak, her şeyi yapmak istemesi insan aklına özgü bir yasadır.

Halk yönetenin gücüne tapar.

Rahipler imgelemin yobazları ve uşaklarıdır.

Taht ve mihrap: devrimci özdeyiş.

E. G. ya da *Kışkırtıcı serüvenci*.⁴

Büyük kentlerin dinsel esriticiliği. – Tümtanrıcılık. Ben, herkeştir; herkes, ben.

Girdap.

III

Işımtılar. – Notlarımda aşkın bir işkenceye ya da ameliyata çok benzediğini daha önce yazdım sanıyorum. Ama bu düşünce en acı biçimde geliştirilebilir. İki âşık birbirlerine çok yoğun, çok tutkulu bir istek duymuş olsalar bile, ikisinden biri her zaman çok dingin ya da ötekinden daha az vurgun olacaktır. Erkek kadından biri ya cerrahdır ya da cellat; ötekiyse hasta ya da kurbandır. Duyuyor musunuz şu iç çekişlerini, şu çığlıkları, şu hırıltıları, onursuz bir facianın şu peşrevlerini? Kim böyle sesler çıkarmamış, kim böyle seslerin çıkmasına amaçsızca yol açmamıştır. Titiz işkenceciler eliyle uygulanmış daha kötü bir örnek bulabilir misiniz? Bu allak bullak olmuş uyurgezer gözlerinden, bir galvaniz pilinin etkisi altındaymış gibi yerlerinden uğramış, taş kesilmiş bu kollarla bacaklardan daha korkunç, daha şaşırtıcı örnekler sarhoşluğun, ruhsal taşkınlığın, afyonun en beter sonuçlarında bile görülmemiştir. Ovidius’un yıldızları yansıtmak üzere biçimlendiğini düşündüğü insan yüzü çılgın bir acımasızlığı sergilemekte ya da bir tür ölüm içinde gevşeyip gitmektedir işte. Bu çözülüp dağılma türüne “esrime” sözcüğünü uygularken günah işlediğimi sanıyordum kuşkusuz.

– Oyunculardan birinin sarsılması, özgüvenini yitirmesi gereken korkunç oyun!

Günlerden bir gün şu soru soruldu yanımda: Aşkta en büyük zevk nedir? Biri doğal olarak “almak” dedi, bir baş-

kası “kendini vermek” dedi. Biri “övünme zevki!” dedi, öteki de “aşağılanma zevki!” Bütün o herifler *Hazreti İsa’nın kopyası* gibi konuşuyorlardı. – Sonunda saygısız bir düşü bulundu; o da “Aşktaki en büyük zevk yurttaşları yurt yararına eğitmektir!” diye kestirip attı.

Bense aşktaki en yüce ve tek zevk kötülük etme kesinliğinde yatar derim. Kadın da, erkek de doğuştan bilirler ki bütün tensel hazlar kötülükte bulunur.

IV

Düzentiler. Işımtılar. Tasarılar. – Silvestre⁵ türü güldürü.
Barbara⁶ ve koyun.

Chenavard⁷ insanüstü bir kişi yarattı.

Levaillant'dan⁸ dileğim.

Önsöz, gizemlilikle sevimlilik karışımı.⁹

Swedenborg'a¹⁰ uygun düşler ve Düş kuramı.

* * *

Chambell'ın düşüncesi (*The Conduct of Life*).¹¹

Yoğunlaşma.

Saplantının gücü.¹²

Kesin açıkyüreklilik, özgünlük aracı.

Gülünç şeyleri tantanayla anlatmak.

V

Işıntılar. Öneriler. – İnsan yatağa düşmeyegörsün, hemen hemen bütün dostları onu ölmüş görme isteği duyarlar; kimileri sağlığının kendi sağlıklarından kötü olduğunu doğrulamak için, kimileri de bir can çekişmeyi iş olsun diye inceleyebilmek umuduyla.

Süslemelerin en tinselcisi arabesk süslemedir.¹³

VI

Işıntılar. Öneriler. – Yazın adamı temelleri yerinden sarsar ve zihinsel bir jimnastik zevki tattırır.

Arabesk süsleme bütün süslemelerin en ülküselidir.

Biz, kadınları bize en yabancı oldukları ölçüde severiz. Akıllı kadınları sevmek bir oğlancılık zevkidir. Hayvansallık böylece oğlancılığı dışlamış olur.

Soytarılık eğilimi acımayı dışlayamaz, ama seyrek görülür bu.

Soyutlamalardan başka şeye uygulanan coşkunluk bir zayıflık ve hastalık belirtisidir.

Sıksalık şişmanlıktan daha çıplak, daha sevimsizdir.

VII

İç karartıcı gök. – Somut bir varlığa uygulanmış soyut bir niteleme.

İnsan havayla birlikte ışık içer. Gece havası çalışmaya iyi gelmez diyen halk yerden göğe haklıdır.

Ateşe-tapıcılık halkta doğuştan vardır.

Şenlik fişekleri, yangınlar, kundakçılar.

Doğuştan bir ateşe-tapıcı, *doğuştan bir Parsis*¹⁴ tasarlanabilirse, bundan bir öykü çıkarılabilir...

VIII

Yüzlere ilişkin küçümsemeler varlığını gerçek görüntünün kararmasından alan sanrının sonucudur.

Çetin bir yaşamın tadına var öyleyse, Tanrı'ya yakar, hep yakar. Yakarı gücün sarnıcıdır. (*İstencin mihrabı*.¹⁵ – *Tinsel canlılık*. – *Dinsel eylemler büyüçülüğü*. – *Ruh temizliğine özen*.)

Müzik gökyüzünü oyar.¹⁶

Jean-Jacques¹⁷ bir kahveye belli bir iç dalgalanması duymadan giremediğini söyler. Ürkek bir kişilik için tiyatrodaki bilet denetimi cehennemde yargılanmaya benzer neredeyse.¹⁸

Yaşamın gerçek bir büyüğü vardır: *Oyun* büyüğü. Ama kazanmak da, yitirmek de ilgilendirmiyorsa bizi.

IX

Öneriler. Işımtılar. – Uluslar, kendilerine karşın, yine de büyük adamlar yetiştirirler, aileler gibi. Ama bütün çabaları bunun olmamasını sağlamaya yöneliktir. Bu yüzden, büyük adamda, varlığını sürdürebilmesi için, milyonlarca bireyin geliştirdiği direnme gücünden daha büyük bir saldırı gücü bulunması gerekir.

Uyku konusunda, bütün gecelerin o uğursuz serüveni konusunda şu söylenebilir: İnsanların her gün hiç yılmadan uyumaları tehlikenin ne olduğunu bilmemenin sonucudur, yoksa anlam verilemezdi bu gözpekliliğine.

X

Zırhtan tenler vardır, aşağılama bir intikam yolu olmaktan çıkar onlarla.

Birçok dost, birçok eldiven.¹⁹ Beni sevmiş olanlar aşağılanmış kimselerdi, aşağılanacak kimseler de diyebilirim, ama namuslu kimseleri pohpohlamak bana göre değil.

Latince konuşan Girardin!²⁰ *Pecudesque locutæ*.²¹

Arapları mucizelere inanmaktan vazgeçirmek için Robert Hondin'i²² oraya göndermek ancak bir inançsızlar topluluğundan beklenir.

XI

Durgun sular üzerinde belli belirsiz salınan bu güzel, büyük gemiler, bu insana yurt özlemi veren işsiz güçsüz büyük gemiler sessiz bir dille şunu söylemiyorlar mı bize: Mutluluğa doğru ne zaman yelken açacağız?²³

Bir dramda olağanüstü yanı, büyücülüğü, düşçülüğü unutmamalı.²⁴

İçine bütün öykünün daldırılması gereken çevreler ve ortamlar. (*Usher*'e²⁵ bakmalı ve bunda haşhaşın, afyonun derin duyumlarına başvurulmalı.)

XII

Matematiksel çılgınlıklar ve iki artı ikinin üç ettiğini sanan çılgınlar var mıdır? Başka bir deyişle, (bu sözcüklerin sesi pek yüksek çıkmazsa) sanrı saf usavurma olgularını ele geçirebilir mi? Kendini tembelliğe, düş kurmaya, miskinliğe kaptırmış, bugünkü işini hep yarına erteleyen bir kimseyi başka biri sabahın köründe kırbaç çala çala yerinden kaldırırsa ve onu keyifle değil korkuyla çalışana değin kırbaçlarsa, o kimse (kırbaç çalan) onun gerçek dostu, koruyucusu sayılır mı? Ayrıca zevkin sonradan geldiği de doğrudur, hem boşuna dememişler aşk evlilikten sonra gelir diye.

Siyasette de öyledir, gerçek ermiş, halkın iyiliği için halkı kırbaçlayan, öldüren kimsedir.

13 Mayıs 1856, Salı

Michel'den²⁶ örnek kitapları almalı.

Mann'a,²⁷ Ulrici'ye,²⁸

Maria Clemm'e²⁹ yazmalı.

Mme Dumay'den³⁰ sordurmalı, bakalım Mirès...³¹

Birazcık biçimsiz olmayan şeyde duyarsız bir hava vardır; bu yüzden düzensizlik (umulmadık şey, şaşırtı, şaşkınlık) güzelliğin özgün ve temel bölümüdür.

XIII

Notlar. Işımtılar. – Théodore de Banville kesinlikle materyalist değil; aydınlık.³²

Şiiri mutlu saatlerin anlatımı.

Alacaklınızdan bir mektup aldığınızda oturun, dünya dışı bir konuda elli satır yazı yazın, kurtulursunuz.

Güzel bir devin yüzündeki koca gülümseme.³³

XIV

İstatistik, tıp ve felsefeyle ilişkileri içinde ele alınmış intihar ve intihar çılgınlığı.

BRIERRE DE BOISMONT³⁴

Şu bölüm aranmalı: “Sizden iğrenen biriyle yaşamak.”^a

Sénèque’in *Sérène*^b portresi. Aziz Jean Chrysostome’un^c *Stagyre* portresi. Keşişlerin hastalığı. *Acedia*.

Tædium vitæ.^d

XV

Işımtılar. – La Passion rapporte tout à elle'in (tutku her şeyi kadına bağlar) çevirisi ve açılımı.

Fırtınanın, elektriğin ve yıldırımın yol açtığı tinsel ve bedensel zevkler, yıllar öncesinin karanlık aşk anılarının alarm zili.

XVI

Işıntılar. – Güzel'in, benim Güzel'imın tanımını buldum. Yakıcı, üzücü bir şey bu, sanıya açık, silikçe bir şey. Düşüncelerimi bir nesneye uygulayayım derseniz, örneğin toplumdaki en ilginç nesneye, bir kadın yüzüne. Kışkırtıcı, güzel bir baş, bir kadın başı demek istiyorum, insana -karışık bir biçimde- hem şehvet hem de hüznün duygusu veren bir baş; iç kararması, yorgunluk, dahası doygunluk düşüncesi, – sanki yoksunluktan ya da umutsuzluktan gelmiş de geri dönen bir acıya katılmış, bir tutku, bir yaşama isteği gibi ters bir düşünce taşıyan baş. Gizemle üzüntü de Güzel'in özelliklerindendir.

Güzel bir erkek başının, bir erkek gözünde, – bir kadın gözünde değil kuşkusuz, – bu şehvet düşüncesini içermesine gerek yoktur, ama bir kadın yüzünde, bu yüz genelde ne denli iç karartıcıysa o denli kışkırtıcıdır oysa. Ama bu baş yakıcı, üzücü bir şeyler de içerecektir, – tinsel gereksinimler, anlaşılmaz bir yolla bastırılmış tutkular, – kükreyen, gereksiz bir güç düşüncesi, – kimi kez de öç alıcı bir duyarsızlık düşüncesi (çünkü ülküsel bir *Dandy* kişiliği bir yana atılamaz bu konuda), – kimi kez de. – Güzelliğin en ilginç özelliklerinden biri, – gizem ve son olarak (estetik konusunda kendimi ne ölçüde çağdaş bulduğumu saklamayacak kadar yürekliyim), *umutsuzluk*. – Hayır, Sevinç Güzellik'le bağdaşmaz savında değilim, ama diyorum ki Sevinç onun en sıradan süslerinden biridir; – Melankoli ise onun ünlü yoldaşı; işte bu noktada

(büyülenmiş bir ayna mı olacaktı beynim?) içinde *Mutsuzluk* olmayan bir Güzellik biçimini kavrayamıyorum.³⁵ – Benim, kimilerinin “takıntı” diyecekleri bu düşüncelerden yola çıkıp, erkek güzelliğinde, en kusursuz örneğin *Şeytan*³⁶ olduğunu bilemeyeceğimi sanıyorlar – Milton gibi.

XVII

Işıntılar. – Kendine tapma.

Kişiliğin şiirsel uyumu.

Kişilikle yetiler arasındaki denge.

Bütün yetileri geliştirmek.

Bütün yetileri korumak.

Bir inanç (büyücülük, ruh çağırma).

Özveri ve adak yüce yöntemlerdir, karşılıklı ilişki simgeleridir.

Yazında iki temel nitelik: doğaüstücülük ve alay.

Bireysel bir göz atış, olayların yazar karşısında aldıkları görünüm, sonra şeytansı bir anlayışın yön değiştirişi. Doğaüstü genel rengi ve vurguyu, dolayısıyla yoğunluğu, canlılığı, duruluğu, titreşimliliği. Uzamda ve zamandaki derinliği ve yankılanmayı içerir.

Yaşamda öyle anlar vardır ki zaman ve enginlik daha derindir, varolma duygusu alabildiğine artar.³⁷

Büyük ölümlerin ruhunu çağırma, sağlığın düzelişine gelmesi için uygulanmış büyü.

Esinlenme kişi isteyince gelir, ama istediği zaman gitmez.

Büyü işlemleri gibi, ruh çağırma büyüsü gibi ele alınmış dil ve yazı.

Kadındaki hava.

Güzelliği sağlayan hoş havalar şunlardır:
Bıkkın hava,
Sıkıntılı hava,
Uçarı hava,
Arsız hava,
Soğuk hava,
Kendi içine bakma havası,
Buyurgan hava,
İstekli hava,
Şeytansı hava,
Keyifsiz hava,
Çocuksuluk,
Gevşeklik ve hıznırlıkla karışık kedi havası.

Ruhun doğaüstü denebilecek kimi durumlarında, ne denli sıradan olursa olsun göz önüne serilmiş bir görünümün içinden, yaşamın derinliği bütün bütün ortaya çıkar. Bu görünüm onun simgesi olur.

Anacaddede karşıya geçiyordum, arabalardan kaçınmak için biraz acele ederken, başımdaki ayla³⁸ çözülüp çamura düştü. Bereket versin hemen aldım; ama bir an kafamdan bunun tatsız bir ön belirti olduğu düşüncesi geçti, bir daha da yakamı bırakmadı bu düşünce, bütün keyfimi kaçırdı gün boyu.³⁹

İnsanın aşkta, sağlık açısından, özen, üstbaş bakımı, tinsel soyluluk ve uzdillilik açısından kendine tapınması.

*Self-purification and anti-humanity.*⁴⁰

Aşk eylemiyle işkence ya da ameliyat arasında büyük bir benzerlik var.

Duada büyüğü bir işlem var. Tinsel canlılığın en büyük güçlerinden biri. Tersine bir elektrik akımı var onda. Bir araçtır tespih çekme, bir iletici, herkes için hemen el altındaki bir dua.

Çalışma: geliştirici, biriktirici güç; hem yetileri hem de ürünlerini anamal gibi taşıyan güç.

Oyun, bilimsel olarak yönetilse bile, kesintili bir güçtür; emek karşısında yenilgiye uğrayacaktır, varsın çok küçük olsun bu emek, yeter ki sürekli olsun.

Bir ozan Devlet'ten ahırında birkaç kentsoylu bulundurma hakkını istese herkes çok şaşırırdı; ama bir kentsoylu nar gibi kızarmış bir ozan istese herkes çok doğal karşılar bunu.

Kadınlarımı, kızlarımı, kız kardeşlerimi incitmeyecektir bu yapıt.⁴¹

Adam kadından izin istiyordu bacağına öpmek için ve karaltısı batan güneşin üstüne açıkça düşen o güzel bacağı öpmek için de, bu konumdan yararlanıyordu.

"Pisi pisim, minnoşum, miyav miyavım, kedim, kurdum, küçük maymunum, koca maymunum, koca yılanım, üzgün sıpam benim."

Dilin çok yinelenmiş bu türden yelteklilikleri, sık sık başvurulmuş hayvansal adlandırmalar aşktaki şeytansı bir yana tanıklık eder. Şeytanlar hayvan biçiminde değil midir? Cazotte'un⁴² devesi, – deve, şeytan ve kadın.

Adam karısıyla atış pavyonuna gider. – Bir kuklaya nişan alır: "Bunu senin yerine koyuyorum," der karısına. Gözlerini yumup kuklayı devirir. – Sonra, karısının elini öperek, "Nişancılığımın dolayısı sana teşekkür ederim meleğim!" der.⁴³

Evrensel bir dehşet ve tiksinti uyandırdığım zaman, işte o zaman yalnızlığı ele geçirmiş olacağım.

Kadınlarım, kızlarım, kız kardeşlerim için yazılmadı bu kitap. – Yaşamımda pek olmamıştır bunlar.⁴⁴

Derisi kaplumbağa kabuğu gibi kalın insanlar vardır, aşağılama bir zevk olmaktan çıkar onların karşısında.

Birçok dost, birçok eldiven, – uyuz korkusundan.⁴⁵

Beni sevmiş olanlar küçümsenmiş kimselerdi, *onurlu kimselere* yaltaklanacak olsaydım ötekilere aşağılanacak kimseler de diyebilirdim.

Bir rezilliktir Tanrı, – yarar getiren bir rezillik.

XVIII

Işıntılar. – Kimsenin duyarlılığını küçümsemeyin. İnsanın duyarlılığı onun dehâsıdır.

Hakkıyla para harcamak için ödeme yapılacak iki yer vardır: ayakyolları ve kadınlar.

Nikâhsız, tutkulu bir birliktelikte genç bir karı kocanın zevkleri elde edilebilir.

Kadınlara karşı erken eğilim. Kadın kokusuyla kürk kokusunu birbirine karıştırdım hep. Anımsıyorum... Diyeceğim, şıklığı, inceliği yüzünden seviyordum annemi. Erken gelişmiş bir *Dandy* idim⁴⁶ demek ki.

Atalarım görkemli apartmanlarda yaşamışlar, geri zekâlı ve manyak; hepsi de korkunç tutkuların kurbanı.

Protestan ülkeler iyi yetişmiş bir insanın mutluluğu için olmazsa olmaz iki öğeden yoksundurlar: incelik ve sofuluk.

Acıklılıkla gülünçlüğü'nün karışımı hoş gelir insana, uyumsuzluğun bıkkın kulaklara hoş gelmesi gibi.

Beğeni düşüklüğünün esritici yanı soylular sınıfına özgü kızdırma zevkidir.

Almanya düşlemi çizgiyle anlatır, İngiltere derinlikle.

Her soylu düşüncenin oluşmasında kendini beyinde duyuran sinirsel bir sarsıntı vardır.

İspanya dine aşkın doğal yırtıcılığını koyar.

BİÇEM. – Sürekli dokunuş, evrendeş ve sürekli biçem. Chateaubriand, Alph. Rabbe,⁴⁷ Edgar Poe.

XIX

Işıntılar. Öneriler. – Demokratlar niçin kedi sevmez? Nedenini bulmak kolay. Güzeldir kedi; gösteriş, temizlik, haz gibi duyguları uyandırır insanda.

XX

Işıntılar. – Üç yüz altmış beş kez yinelenmiş az bir çalışma, üç yüz altmış beş kez az bir para getirir, demek çok yüklü bir para. *Bu arada da ünü avcunun içinde bil.*

Bunun gibi, bir yağm küçük sevinçtir mutluluğu oluşturan.

Basmakalıp bir yapıt yaratmak; deha budur işte.

Basmakalıp bir yapıt yaratınalıyım.

– Yıldızlı söz bir başyapıttır.

– Alphonse Rabbe havası.

– Kapatma kız havası. (*Güzeller güzelim! Uçarı kadın!*)

– Her zamanki hava.

Acemice renklendirme, derinlemesine yalınlaştırılmış çizim.

*Başkadın oyuncu ve kasap çocuk.*⁴⁸

Annem bir düşsever; hoşuna gitmek için onu korkutmak gerek.

Kendini beğenmiş Hildebrand.⁴⁹

Napolyon'un Sezarcılığı. (Edgar Ney'e mektup.) Papa ve İmparator.⁵⁰

XXI

Işıntılar. Öneriler. – Kendini Şeytan’a vermek. Nedir bunun anlamı? İlerleme’den⁵¹ daha saçma ne var ki, insan, gündelik gerçekle kanıtlanmış olduğu gibi, hep insana eşit, hep insana benzer olduğuna göre, demek istediğim hep yabancı olduğuna göre? Uygarlığın her günkü çatışmaları, çarpışmaları yanında nedir ki ormanın, kırım tehlikeleri? İnsan ha bulvarda tuzağa düşürsün kurbanını, ha bilinmedik ormanlarda öldürsün, her zamanki insan değil midir o, en yetkin av hayvanı değil midir sonunda?

– Otuz yaşımda olduğumu söylüyorlar; ama ben bir ...’da üç dakika yaşamış olsaydım doksan yaşımda olmaz mıydım?

...Mumyalaşmış ruhları koruyan tuz değil midir çalışma?

Bir romanın ilk sayfalarında herhangi bir konuya girmek ve bitirme isteği içinde, çok güzel tümcelerle başlamak.

XXII

Işmtılar. – Sanıyorum bir gemiyi, özellikle yol alan bir gemiyi seyretmenin sonsuz ve gizemli çekiciliği, öncelikle düzenlilik ve simetriden ileri gelir, ki bunlar insan ruhunun en eski ihtiyaçlarındandır, tıpkı karşılıklık ve ahenk gibi; – ve ikincil olarak ise, nesnenin gerçek öğelerinin uzamda ortaya koyduğu hayali eğriler ve figürlerin tümünün ardışık çarpımlarından ve kuşaklarından.

Çizgilerdeki devinimin bu işlevinden ortaya çıkan şiir düşüncesi sınırsız, engin, karmaşık, ama orantıları uyumlu bir varlık, insan tutkularının hepsini kendinde duyan, göğüs geçirmelerinin hepsiyle göğüs geçiren dehâ dolu bir hayvan varsayımdır.

Her zaman aptalcasına *yabanıl*lardan, *barbar*lardan söz eden uluslar, Aurevilly'nin⁵² dediği gibi, çok geçmez, *putata-parlardan daha değersiz* olursunuz.

Stoacılık, tek bir âyini olan din, intihar!

Şiirsel ve peri masallarına özgü bir şaklabanlık için, pandomim için bir taslak düşünmek ve bunu ciddi bir romana dönüştürmek. Hepsini hayalî, anormal bir ortamın içine atmak – *büyük günlerin* ortamına. Oyalayıcı bir şey olmalı bu – hatta tutkudaki dinginlik olmalı. – Saf şiirin toprakları.

Bu, anılara benzeyen hazların etkisiyle heyecanlanıp, onca yanlışla, kavgayla, karşılıklı olarak saklanması gere-

ken onca şeyle tıka basa dolmuş bir geçmişin düşüncesiyle duygulanıp ağlamaya başladı; sıcak gözyaşları her zaman çekici sevgilisinin omuzlarına döküldü karanlıkta. Kadın titredi, heyecanlandığını, duygulandığını sezdi o da. Soğuk kadın olma özentsini, onurunu güven altında tutuyordu karanlık. Bu düşkün, ama içlerindeki soyluluk kalıntısından hâlâ acı çeken iki can, gözyaşlarının, öpüşmelerinin, geçmişlerinden kalma üzüntülerle geleceklerine besledikleri çok belirsiz umutların yağmuru altında sarmaşdolaş oluverdiler. Denebilir ki ten hazları, hiçbir zaman, bu üzüntü ve iyilik gecesindeki kadar hoş olmamıştır onlar için; – acıyla, yürek yanmasıyla dolup taşan ten hazzı.

Gecenin karanlığında çok gerilerdeki derin yıllara bakmış, sonra da, ona sunduğu affın karşılığını almak için, suçlu sevgilisinin kollarına bırakmıştı kendini.⁵³

Hugo sık sık Prométhé'yi düşünür. Yalnız kendini beğenmişliğin yakalarıyla dağlanmış bir göğsün üstüne düşsel bir akbaba yerleştirir. Sonra da karmaşıklaşan, çeşitlenen, ama hekimlerin açıkladığı gibi gitgide gelişmesini sürdüren sanrı yüzünden, Tanrı'nın bir kararıyla Sainte-Hélène Adası'nın⁵⁴ Jersey⁵⁵ alanına yerleştiğini sanır.

Bu adamın şairliği, tinselliği öylesine azdır ki bir noterin bile midesini bulandırır.

Papaz Hugo'nun başı hep öne eğiktir, hiçbir şey, kendi göbeğinden başka hiçbir şey görmemek için.

...Papaz olmayan kim var günümüzde? Gençliğin kendisi bile papaz – söylediklerine bakılırsa.

Ve dua olmayan ne var? – Bir duadır pislemek, demokratların pislerken dediklerine bakılırsa.

M. de Pontmartin⁵⁶ – hep kendi taşrasından geliyormuş gibi bir havası olan adam.

İnsan, demek istediğim herkes, öyle *doğalcasına* baştan çıkmış ki evrensel onursuzluktan üzülmeyen de ussal bir düzenin yerleşmesinden üzülmür.

* * *

Dünya son bulacak. Süredurmasının tek nedeni var olmasıdır. Öyle çürük bir neden ki bu, tersini bildiren nedenler yanında lafı bile edilemez, özellikle de şunun: Bundan böyle dünyanın gök altında ne işi var? – Ayrıca, varlığını nesnel olarak sürdürdü diyelim, adına ve tarihin sözlüğüne yakışır bir yaşayış olur mu bu? Dünyamız Güney Amerika cumhuriyetlerinin çıkar yol bilmeyen soytarı düzensizliğine sürüklenir demek istemiyorum – belki biz yabanıl bir yaşama döner ve uygarlığımızın otlak kaplı yıkıntıları arasında, silah elde, yiyeceğimizi aramaya gideriz. Hayır; – bu yazgı ve bu serüvenler gene de ilk çağlara özgü belli bir yaşam enerjisi gerektirirdi. Acımasız tinsel yasaların yeni örneği ve yeni kurbanları olan bizler, yaşadığımızı sanırken yok olup gideceğiz. Makinleşme bizi öylesine Amerikanlaştıracak, gelişme içimizdeki tinsel yanı öylesine köreltecek ki, ütopyacıların doğa karşıtı, kutsallığa saygısız ve kanlı düşlerinden her biri bunun somut sonuçları yanında hiç kalır. Düşünen her insanın bana yaşamdan geriye ne kaldığını göstermesini isterim. Dine gelince, ondan geriye kalanların neler olduğu üzerine kafa yormayı da, konuşmayı da yararsız buluyorum, ne de olsa Tanrı'yı yok saymak bu konulardaki en büyük ayıptır. Mülkiyet en büyük oğula tanınan hakla bütün bütüne ortadan kalkmıştı; ama öyle bir zaman gelecek ki, insanlık, devrimlerin yasal vârisleri diye geçinenlerin elinden, son lokmalarını bir canavar gibi koparıp alacak. Ne var ki burada değil en büyük felaket.

İnsanın hayalgücü, fazla zorlanmadan, kutsal kişilerce, soylularca yönetildikleri sürece belli bir övünce değer olacak cumhuriyetler, devlet toplulukları tasarlayabilir.

Ama evrensel yıkım ya da evrensel ilerlemenin –ismin benim için önemi yok– dışı vurulacağı yer illa ki siyâsî kurum-

lar olmayacak. İnsan yüreğinin yozlaşmasıyla gerçekleşecek. Bilmem söylemeye gerek var mı? Siyaset adamlarından kalan son döküntüler genel hayvansallığın kısıracında güçlkle debelenip duracak, yöneticilerse ayakta kalabilmek ve bir düzen hayaleti yaratmak için günümüz insanının, bu yüreği taş kesilmiş insanın bile tüylerini diken diken edecek yollara başvuracaklar. – Derken oğul, on sekizindeyken değil daha on ikisinde, erken gelişmiş oburluğuyla özgürleşip, baba ocağından kaçacak; kahramanca serüvenler ardına düşmek için değil, bir kuledaki tutsak güzeli kurtarmak için değil, bir kulübeyi yüce düşüncelerle ölümsüz kılmak için değil, tam tersine, bir iş kurup zengin olmak ve boş inançları desteklediğinden zamanın *Siècle*'i⁵⁷ gibi karşılanacak ve çevresine ışık yayacak bir gazetenin kurucusu ve paydaşı alçak babasıyla boy ölçüşmek için kaçacak. – Ardından aylak takımı, üç beş erkeği birden idare eden, kötülük gibi mantıksal varlıklarında rastlantının ışığıyla parıldayan hoppalık nedeniyle ve buna teşekkür olarak kendilerine Melek denilen düşkün kadınlar – ardından onlar işte, diyorum, acımasız bir iffet örneği kesilecekler artık, her şeyi, paradan başka her şeyi, *duyusal suçlarını* bile yerin dibine batıran birer iffet örneği! – Ardından, erdeme benzeyen şey, – diyeyim, – Plutus tutkusu olmayan her şey gülüncün gülüncü olacak. Adalet, o mutlu çağda adalet diye bir şey kalırsa, para kazanmayı bilmeyen yurttaşları yurttaşlıktan atacak. – Karın, hey gidi kentsoylu! Varlığının o temiz yarısı, yasallığını şiir gibi gördüğün karın, artık bu yasallığa tam bir kepezelik karıştırarak, senin para kasanın sevdalı ve uyanık bekçisi kesilip, kapatma kadının en yetkin örnek olacak. Kızın, çocuksu bir erginlikle, bir milyona satıldığını hayal edecek beşiğinde. Ve sen, hey gidi kentsoylu, – bugün ozan değilsin ya, yarın hiç mi hiç olmazsın, – söyleyecek söz bulamayacaksın buna; hiçbir şeyden üzüntü duymayacaksın. Çünkü, insanda öyle nitelikler vardır ki başka niteliklerin azalıp erimesi oranında büyüyüp

gelişir; işte, o çağlardaki gelişmenin yardımıyla, bağırsaklarından başka bir şey kalmayacak içinde! – Belki çok yakındır o zamanlar, belki de yaşadığımız ortamı beğenmemize tek engel ruh yapımızdaki kabalık değilse, gelmiştir bile!

Ara sıra kendinde bir peygamberin gülünçlüğüne duyan bana gelince, biliyorum bu derde hiçbir hekimin derman bulamayacağını. Bu pis dünyada yolunu yitirmiş, kalabalıklarca itilip kakılmış, yorgun bir adamım ben; gözümün geride, geçmiş derin yıllara baktığında gördüğü yalnız yanılsama ve üzüntü, ileride gördüyüyse bir fırtına yalnız, içinde hiçbir şey bulunmayan, ne ders ne acı. İşte bu adam felekten bir iki zevk saati çalınca, kendini sindirimin rahatlığına bırakıp, geçmiş elinden geldiğince unutup, halinden memnun ve geleceğe boynu bükük, soğukkanlılığıyla *Dandyciliğinden* esrik, yoldan geçenlerden daha düşkün olmadığı için gururlu, sigarasının dumanına dalarak diyor ki:

Nereye varırsa varsın bu öngörüler, bana ne?

Meslekten olanların çerez dedikleri türden bir şey ortaya çıkardım sanıyorum bu satırlarla. Olsun, gene de bırakacağım bu sayfaları, – öfkemi tarihlendirmek istiyorum çünkü.

APAÇIK YÜREĞİM

XXIII

Ben'in buharlaşması ve bir merkezde toplanması. Her şey buna bağlı.

Kaçıklar topluluğunda belli bir haz duygusu.

(*Apaçık Yüreğim*'e neresinden olursa olsun, nasıl olursa olsun başlayıp günün ve koşulların esinlemesini izleyerek günü gününe sürdürebilirim onu, yeter ki esin canlı olsun.)

XXIV

Kim olursa olsun herkes kendinden söz açabilir, yeter ki eğlendirmeyi bilsin.

XXV

Anladığıma göre bir nedeni, bir başka nedenden yararlanınca sonucun ne olacağını bilmek için, gözden çıkarıyoruz.

Sırasıyla hem kurban hem cellat olmak hoş olurdu belki.

XXVI

Girardin'in¹ saçmalıkları:

“Boğayı boynuzlarından yakalamaya alışmışız. Sözü sonundan alalım öyleyse.” (7 Kasım 1863).

Demek Girardin boğanın boynuzlarının kıçtan çıktığını sanıyor. Boynuzla kuyruğu karıştırıyor.

“Belçikalı gazeteciler, Fransız gazeteciliğinin Ptolémélerine öykünmeden önce, benim otuz yıldan beri her yönüyle incelediğim ve yakında basının sorunları adı altında yayımlanacak olan yapıtın da göz önüne sereceği sorun üzerinde lütfen düşünsünler; dünyanın döndüğü, güneşinse dönmediği kadar gerçek bir görüşü son derece gülünç bir biçimde tartışmakta acele etmesinler.”*

EMILE GIRARDIN

* Gök devinimsiz olduğundan, yerin kendi ekseni çevresinde döndüğüne inanmaya kimsenin engel olamayacağını ileri sürenler var. Ama bu adamlar, çevremizde olan bitenler yüzünden, inanışlarının son derece gülünç² (πανυ γελοιωτατον) olduğunu anlamıyorlar.

PTOLEME – *L'ALMAGESTE*, I. kitap, VI. bölüm.

*Et habet mea mentrita meatum.*³

GIRARDIN

XXVII

Kadın *Dandy*'nin karşıtıdır. Bu yüzden tiksinti uyandırmalıdır.

Kadın acıkır ve karnını doyurmak ister, susar ve su içmek ister.

Dişiliği azar hep, becerilmek ister.

Ne saygınlık ama!

Kadın *doğaldır*, bu yüzden iğrençtir. Bayağıdır hep, *Dandy*'nin karşıtıdır demek ki.

Légion d'honneur madalyasına değgin.

Madalya isteyen şunu der gibidir: “Görevimi yapmış olduğum için bana madalya verilmezse yeniden işe başlamam.”

Bir adamın değeri varsa ne diye madalya vermeli ona? Ancak değeri yoksa vermeli, [bu] ona ün katar.

Madalya almayı kabullenmek Devlet'e ya da hükümdara sizi değerlendirme, sizi tanıtip ünlendirme vesaire hakkını tanımak demektir.

Şu da var ki Hıristiyan alçakgönüllülüğü, böbürlenmeme koşuluyla savunur nişanı.

Tanrı yararına hesap.— Amacı olmayan hiçbir şey yoktur.

Demek benim varlığımın bir amacı var. Nasıl bir amaç. Bilmiyorum.

Demek ben değilim bunu belirleyen.

Demek benden daha bilgili biri.

Demek bu birine beni aydınlatması için yakarmalı. En akıllıca yol bu.

Dandy durmaksızın yüce varlık olmaya can atmalı, bir ayna önünde yaşayıp ölmeli.

XXVIII

Karşıt-dinlerin çözümlenmesi, örnek: kutsal fuhuş. Nedir kutsal fuhuş?

Sinirsel uyarılma.

Çoktanrıcılığın gizemciliği.

Gizemcilik: çoktanrıcılıkla Hıristiyanlık arasındaki birleştirici bağ.

Çoktanrıcılıkla Hıristiyanlık karşılıklı olarak birbirlerini kanıtlarlar.

Boş inançlar bütün gerçeklerin sarnıcıdır.

XXIX

Her değişimde rezil ve hoş bir şey birlikte bulunur, sadakatsizliğe ve taşınmaya benzer bir şey. Fransız Devrimi'ni açıklamaya yeter bu.

XXX

1848'deki sarhoşluğum!⁴

Nasıl bir sarhoşluktu bu? Öç alma tadı vardı. *Doğal* yakıp yıkma zevki.

Yazınsal coşku; okumaların anısı.

15 Mayıs. – Yakıp yıkma tadı hep. Yasal tat, doğal olan yasal olduğuna göre.

Hazirandaki korkunç işler. Halkın çılgınlığı ve kentsoylunun çılgınlığı. Doğal suç işleme tutkusu.

Hükümet darbesindeki öfkem. Ne silahlar, ateşler arasında kaldım! Al sana bir Bonaparte daha! Ne utanç!

Gene de ortalık yatıştı. Başkanın başvuracağı bir hak yok mu?

Neyin nesi bu III. Napolyon? Nedir değeri? Kişiliğini, koruyuculuğunu açıklayacak bir yol bulmalı.

XXXI

Yararlı bir adam olmak bana hep iğrenç gelmiştir.

1848'in en eğlenceli yanı herkesin sırça saraylar donatır
gibi düşler kurabilmesiydi.

1848'in hoş yanı gülünçlüğü'n ölçü tanımaz oluşuydu.

Robespierre birkaç güzel tümce yazdığı için saygındır
ancak.

XXXII

Devrim, kurban verme yoluyla, Boş İnancı haklı çıkarır.

XXXIII

Siyaset. – Çağımdaki insanların anladığı türden inançlarım yok, hiçbir şeyde gözüm yok da ondan.

Bende inanç için temel yok.

Namuslu kimselerde belli bir korkaklık, daha doğrusu belli bir gevşeklik vardır.

Yalnız haydutlar inanmışlardır, – Neye mi? – Başarmaları gerektiğine. Ayrıca başarırlar da.

Niçin başaracakmışım, denemek bile istemediğime göre?

Cinayet üzerine çok görkemli imparatorluklar, yalan dolan üzerine çok soylu dinler kurulabilir.

Aslında benim, daha yüksek anlamda birtakım inançlarım var, ama çağımın insanlarınca anlaşılmaları olanaksız.

XXXIV

Çocukluğumdan beri *yalnızlık* duygusu. Aileye karşın, – özellikle de arkadaş çevresine karşın, – sonsuza dek yalnızlığa yazgılı olma duygusu.

Gene de çok canlı bir yaşam ve zevk düşkünlüğü.

XXXV

Hemen hemen bütün yaşamımızı sersemce meraklar uğruna harcarız. Buna karşılık öyle şeyler vardır ki insanların meraklarını en yüksek düzeyde kamçılması gerekirdi; oysa yaşayışlarına bakınca bu şeylerden hiç mi hiç esinlenmediklerini görürüz.

Ölmüş dostlarımız nerede?

Biz niçin buradayız?

Başka bir yerden mi geliyoruz?

Nedir özgürlük?

Tanrısal yasayla bağdaşabilir mi?

Ruhlar sayıca sınırlı mı, sonsuz mu?

Ya yaşanabilir toprakların sayısı?

vb. vb.

XXXVI

Uluslar kendilerine karşın yine de büyük adamlar yetiştirirler. Bu yüzden büyük adam bütün ulusunu yenmiş demektir.

Modern gülünç dinler.

Molière.

Béranger.

Garibaldi.

XXXVII

İlerleme inancı bir tembellik öğretisidir. Bir *Belçika*⁵ öğretisi. İşini yapma konusunda komşularına güvenir birey.

İlerleme (gerçek, daha doğrusu tinsel ilerleme) bireyde ve bireyin kendisiyle gerçekleşir ancak.

Ne var ki dünya hep birlikte, topluca düşünebilen insan sürülerinden oluşmuştur.

Bir de ancak kalabalık içinde eğlenebilen insanlar vardır. Gerçek kahraman tek başına eğlenir.

XXXVIII

Dandy'nin ölümsüz üstünlüğü.
Nedir *Dandy*?

XXXIX

Tiyatro konusunda ne düşünüyorum. Bir tiyatroda gördüğüm en güzel şey avizedir her zaman, hem çocukken hem de şimdi. – Işık saçan, billurumsu, karmaşık, değirmi ve simetrik bir nesne.

Ama tiyatro yazınının değerini yadsımıyorum kesinlikle. Yalnız isterdim ki oyuncular ayaklarına çok yüksek takun-yalar geçirsinler, insan yüzünden daha anlamlı maskeler tak-sınlar ve ses borularıyla konuşsunlar; bir de kadın rollerini erkekler oynasın.

Yine de, cep dürbününün geniş ya da dar hangi ucundan baksam, avize bana başoyuncu gibi görünmüştür hep.

XL

Çalışmak gerek, zevkle olmasa bile en azından umutsuzlukla; doğruladım bunu, çalışmak eğlenmekten daha az sıkıcı ne de olsa.

XLI

Her insanda, her saatte, eşzamanlı iki yönelim vardır, biri Tanrı'ya, biri Şeytan'a doğru.

Tanrı'ya sığınış ya da tinsellik aşama aşama yükselme isteğidir; Şeytan'a ya da hayvansallığa sığınış ise aşağıya doğru inme sevincidir. Bu sonuncuya bağlı olsa gerek kadınlara karşı duyulan aşklar ve hayvanlarla, kedilerle, köpeklerle vb. içli dışlı konuşmalar. Bu iki aşktan türeyen sevinçler bu iki aşkın doğasına uyumlu hale getirilmiştir.

XLII

İnsanlığın esrikliğı. Yapılması gereken büyük tablo.

İyilikseverlik anlamında.

Şehvet düşkünlüğü anlamında.

Yazın ya da oyuncu anlamında.

XLIII

Sorun (işkence sorunu) gerçeği arayıp bulma sanatı gibi yabancı bir aptallıktır; somut bir aracı tinsel bir amaca uyarlamak demektir.

Ölüm cezası, bugün için artık tamamen anlaşılmasız olmuş, gizemci bir düşüncenin sonucudur. Ölüm cezası somut olarak toplumu *kurtarma* amacını gütmeyen en azından. Amacı, toplumu ve suçluyu tinsel olarak *kurtarmaktır*. Kurban edilişin kusursuz olması için kurbanın bunu onaylaması ve buna sevinmesi de gereklidir. Ölüme yazgılı bir kimseye kloroform vermek büyük bir dinsel saygısızlık olur, zira bu kurban olarak büyüklüğünün bilincini onun elinden almak, Cennet'e kavuşma şanslarını ortadan kaldırmaktır.

Dandy'ler.

Claude Gueux'nün içyüzü. Kurban kuramı. Ölüm cezasının yasallaşması. Kurban ediliş ancak kurbanın *sponte sua'sı*⁶ ile tamamlanır.

Celladın öldürmeyi başaramadığı ve halkın kurtardığı bir suçlu yine cellada dönecektir. Ölüm cezasının bir kez daha doğrulanması.

İşkenceye gelince, ten hazlarına susamış insan yüreğinin en rezil yanından doğmuştur. Acımasızlık ve ten hazzı aynı duygudur, aşırı sıcakla aşırı soğuk gibi.

XLIV

Oy ve seçim hakkı üzerine ne düşünüyorum.

– İnsan hakları. Herhangi bir devlet görevindeki pislik.

Bir *Dandy* hiçbir şey yapmaz. Halk önünde konuşan bir *Dandy* gördünüz mü hiç, halkla alay edenler dışında?

Soylular yönetimi kadar sağduyulu, güvenilir bir yönetim biçimi yoktur.

Demokrasi üzerine kurulmuş hükümdarlık ya da cumhuriyet hem saçmadır hem güçsüz.

Duvar afişlerinin uyandırdığı büyük iç bulantısı.

Saygıya değer üç varlık var: keşiş, savaşçı, ozan. Bilmek, öldürmek ve yaratmak.

Öteki insanlar angaryacı sürüsüdür, ahır için yaratılmışlardır, *meslek* denilen şeyleri uygulamak için.

XLV

Şunu bilelim ki ölüm cezasını yürürlükten kaldıranlar bu işlemden az ya da çok *çıkar gözetenler* olsa gerek.

Genellikle giyotincilerdir bunlar. Şöyle özetlenebilir durum: “Senin kafanı uçurmak isterim, ama sen benim kafamı uçuramazsın.”

Ruhu yok sayanlar (*materyalistler*) cehennemi yok sayanlardır ister istemez, bundan çıkar gözetenlerdir.

Olup olacağı, *dirilme korkusu* çeken insanlardır bunlar, – tembeller.

XLVI

Madame de Metternich bir prenses, ama Wagner ve kendisi hakkında söylediklerime yanıt vermeyi unuttu.⁷

XIX. yüzyıl töresi.

XLVII

Edgar Poe çevirimin öyküsü.⁸

Kötülük Çiçekleri'nin öyküsü,⁹ yanlış anlaşılmanın utan-
cı ve kovuşturulmam.

Çağımın bütün ünlü adamlarıyla ilişkilerimin öyküsü.

Kimi budalaların eğlendirici portresi:

Clément de Ris.¹⁰

Castagnary.¹¹

Yargıçların, memurların, gazete yöneticilerinin vb. portresi.

Sanatçının portresi, genel olarak. Başyazarlar ve yordak-
çıları.

Bütün Fransız halkının diktatörlükten ve yordakçılardan
aldığı büyük zevk. Bu, "*Kral ben olsaydım!*" demektir.

Portreler ve değinmeler.

François Buloz, – Houssaye, – ünlü Rouy, – de Calonne,
– Charpentier, – 89'un ölümsüz ilkeleriyle bütün insanlara
verilmiş olan eşitlik gereğince yazarlarının yazılarını düzel-
ten; – Chevalier, İmparatorluk'a göre gerçek başyazar.¹²

XLVIII

*George Sand*¹³ üzerine.

Kadın olarak Sand aktöresizlik temsilcisidir. Her zaman aktöreci oldu. Yalnız eskiden aktöresizliğe karşı çıkıyordu. Hem de hiçbir zaman sanatçı olmadı.

Kentsoylulara özgü, ünlü *akıcı biçem*'i var.

Kaz kafalının biridir, ağırdır, gevezedir. Aktöre konusunda kapıcılarla, kapatma kızlarla aynı yargı derinliğinde, aynı duygu inceliğindedir.

Annesi için söylediği sözler.

Şiir için söyledikleri.

İşçilere duyduğu sevgi.

Birkaç kişinin bu ayakyoluna gönül vermesi bu yüzyılın insanlarındaki alçalışın bir kanıtıdır.

Mademoiselle La Quintinie'nin önsözüne bakın, gerçek Hristiyanların cehenneme inanmadıklarını ileri sürüyor orada.

Sand *Saf Yürekliilerin Tanrısı*'na,¹⁴ kapıcıların, hırsız hizmetçilerin tanrısına uygun biri. Cehennem'i ortadan kaldırmak isteyeninin haklı nedenleri var.

XLIX

Şeytan ve George Sand. – Şeytan'ın yalnız üstün yetenekli insanları baştan çıkardığına inanmamalı. Budalaları kuşkusuz adam yerine koymaz ama yabana da atmaz. Tam tersine, onlara ilişkin ne umutlar besler, ne düşler kurar.

Alın işte George Sand'ı. Her şeyden çok ve özellikle *koca bir kafasızdır* o; ama *cin tutmuş* bir kafasız. Şeytan tarafından sağduyulu, iyi yürekli olduğuna inandırılmıştır, öteki koca kafasızları *sağduyulu, iyi yürekli* olduklarına inandır-sın diye.

Tüylerim diken diken olmadan düşünemiyorum bu aptal yaratığı. Yolda rastlasam kendimi tutamayıp kilise çanağını fırlatırım kafasına.

L

George Sand saf kızı oynamak üzere sahneye çıkıp da bir türlü oradan ayrılmak istemeyen kalıklardandır.

Bir önsöz okudum geçenlerde (*Mademoiselle La Quintinie*'nin önsözünü), gerçek bir Hıristiyan'ın Cehennem'e inanmadığını ileri sürüyor orada.

Cehennem'i yok saymak istemesinin nedenleri var.

LI

Fransa'da canım çok sıkılıyor, herkes Voltaire'e benziyor da ondan.

Emerson *İnsanlığın Örnek Kişileri*¹⁵ adlı yapıtına Voltaire'i almayı unuttu. Şöyle sevimli bir bölüm açabilirdi: Voltaire ya da *karşı-ozan*, alıklar kralı, yapaylıklar prensi, karşı-sanatçı, kapıcılar vaizi, *Siècle* başyazarlarının başkuklası.

LII

Voltaire, *Chesterfield Kontu'nun Kulakları* adlı yapıtında, dokuz ay boyunca sidikler ve dışkılar arasında oturmuş olan bu ölümsüz kişiyle dalga geçiyor. Voltaire, bütün tembeller gibi, gizemden tiksiniyordu.

Kilise, aşkı ortadan kaldıramadığı için, hiç olmazsa temizleyip arıtmak istedi onu, evliliği buldu.

(Ek:) Oysa bu yer belirlemede en azından Tanrı'nın aşka karşı bir hinliğini ya da yergisini bulabilirdi, kuşağın yaşam biçiminde de ilk günahın bir belirtisini. Gerçekten de biz ancak dışkısal üyelerimizle sevişiyoruz.

LIII

Edebiyatçı ayaktakımının portresi.

Dr. Estaminetus Crapulosus Pedantissimus.¹⁶

Onun Praksitel biçeminde yapılmış portresi.¹⁷

Piposu,

Görüşleri,

Hegalciliği,

İğrençliği,

Sanat üzerine düşünceleri,

Kini,

Kıskançlığı.

Günümüz gençliğinin hoş bir tablosu.

LIV

Φαρμακοτρίβης, ανηρ καὶ των τους οφείς ες τα
δαυματα τρεφοντων.

ELIEN(?)¹⁸

LV

Tanrıbilim.

Nedir düşünüş?

Eğer ikilik olmuş birlikse, düşen Tanrı'dır.

Başka bir deyişle yaratılış Tanrı'nın düşünüşü değil midir?

Dandycilik.¹⁹ Kimdir üstün insan?

Uzman dediğimiz insan değildir.

Aylak adamdır, genel bilgiyle donanmış adamdır.

* * *

Zengin olmak ve çalışmayı sevmek.

LVI

Kafası çalışan bir adam, niçin kızları yüksek tabaka kadınlarından daha çok sever, onlar kadar aptal olmalarına karşın? – Araştırmalı.

LVII

Öyle kadınlar vardır ki Légion d'Honneur madalyasının şeridine benzerler. İstenmez olurlar zamanla, kimi insanların elinde kirlenmişlerdir.

Aynı nedenle bir uyuzun pantolonunu ayağıma geçirmezdim ben de.

Aşkın en kötü yanı, ortak gerektiren bir suç olması.

LVIII

Büyük bir hastalığın, ev korkusunun incelenmesi. Hastalığın nedeni. Hastalığın giderek artması.

Bütün sınıfların, dışı erkek bütün yaratıkların her çağdaki evrensel kendini beğenmişliğinden kaynaklanan öfke.

İnsan insanı öylesine sever ki, kentten kaçtığı anda aradığı yine kalabalıktır, kırdaki kenti yeniden yaratmak ister.

LIX

Durandeanın Japonlar üzerine söylevi. (Ben her şeyden önce Fransızım.) Japonlar maymundur, Darjou bana öyle söyledi.²⁰

Mathieu'nün dostu hekimin²¹ çocuk yapmama sanatı üstüne, Musa üstüne, ruhun ölümsüzlüğü üstüne söylevleri.

Sanat uygarlaştırıcı bir etkidir (Castagnary).²²

LX

Bir bilgenin ve ailesinin beşinci katta sütlü kahve içerken-
ki yüzleri.

Sayın Bay Baba Nacquart ile Sayın Oğul Nacquart.²³
Oğul Nacquart Yargıtay’a nasıl danışman oldu?

LXI

Fransızlar askerî benzetmelerde neyi yeğler, neyi severler?
Buradaki her benzetmede bıyık bulunur.

Savaşçı yazın.

Gedikten içeri dalmak.

Bayrağı yüksekte tutmak.

Bayrağı yüksekte ve sıkı tutmak.

Kavganın içine dalmak.

Eski tüfeklerden biri.

Bütün bu görkemli, basmakalıp sözler ukalalara, kahve-
hane miskinlerine yakıştırılır genellikle.

LXII

Fransız benzetmeleri.

Adliye basınının askeri (Bertin).²⁴

Savaşçı basın.

LXIII

Askerî benzetmelere ek:

Savaş ozanları.

Öncü yazarlar.

Bu askerî benzetme alışkanlıkları vuruşkan olmayan, ama sıkıdüzen için, daha doğrusu uyum sağlamak için yaratılmış kişilere, uşak doğmuş, Belçikalı doğmuş, ancak topluluk içinde düşünebilen kişilere işaret ediyor.

LXIV

Zevk duygusu bizi şimdiye bağlar. Güvenliğimizi kollayıp gözetme bizi geleceğe bağlı tutar.

Kendini zevke, yani şimdiye bağlayan kişi, yokuş aşağı yuvarlanırken çalılara tutunmak isteyip onları koparan, düştüğü sırada yanı sıra sürükleyen kişi izlenimini bırakır bende.

İnsanın *her şeyden önce*, kendisi için *bir büyük adam*, bir *ermiş* olması.

XLIII

Güzellik karşısında halkın kını.
Örnekler: Jeanne ve Madame Muller.²⁵

LXVI

Siyaset. – III. Napolyon'un büyük başarısı, özetle şu, telgrafı ve ulusal basımevini ele geçiren kişinin, kim olursa olsun, büyük bir ulusu yönetebileceğini tarih gözünde de, Fransız halkı gözünde de kanıtlamış olmasıdır.

Halkın onayını almadan böyle şeylerin başarılabilceğini sananlar aptallardır, – bir de ünün temelinde yalnızca erdemin bulunduğunu sananlar.

Diktatörler halkın uşaklarıdır, – ancak o kadar, – ayrıca rezil bir görev – ve ün bir düşünce biçiminin ulusal aptallığa uygulanmasının sonucudur.

LXVII

Nedir aşk?

İnsanın kendinden çıkma gereksinimi.

* * *

İnsan tapınan bir hayvandır.

Tapınma, kendini adama ve fuhuştur.

Her aşk bir fuhuştur.

LXVIII

En çok fuhuş edilen varlık en üstün varlıktır, Tanrı'dır, nedeniye şu, o her bireyin en yüce dostudur, bitip tükenmez ortak sevgi kaynağıdır.

DUA

Annem yüziünden beni cezalandırma Tanrım, benim yüziünden de annemi cezalandırma. – Babamın ve Mariette'in²⁶ ruhlarını sana emanet ediyorum. – Bana güç ver, görevimi her gün hemen yerine getirme ve böylece bir kahraman, bir Ermiş olabilme gücü ver.

LXIX

İnsanın değışmez, sonsuz, evrensel ve ustalıkli kandökü-
cülüğü üstüne bir bölüm.

Kan tutkusu.

Kan esrikliğı.

Kalabalıkların esrikliğı.

İşkence edilenin esrikliğı (Damiens).²⁷

LXX

İnsanlar arasında ozandan, keşişten, askerden daha büyüğü yoktur.

Şarkı söyleyen insan, kurban veren ve kendini kurban eden insan.

Geri kalanı kırbaçlanmak üzere yaratılmıştır.

Halktan, sağduyudan, yüreklilikten, esinlenmeden ve açıklıktan sakınalım.

LXXI

Kadınların kiliseye alınmasına ses çıkarılmaması hep şaşırtmıştır beni. Tanrı'yla neyi konuşup görüşebilirler ki onlar?

Ölümsüz Venüs (uçarılık, delişmenlik, düşçülük) Şeytan'ın baştan çıkarıcı kılıklarından biridir.

Genç yazar ilk denemesini düzeltmeye çalıştığı gün ilk frengisini kapmış bir okullu gibi kurumludur.

Suya, iskambile, ele bakan fal sanatı üzerine geniş bir bölüm ayırmayı unutmamalı.

LXXII

Kadın ruhu tenden ayırmayı bilmez. Hayvanlar gibi ya-
lın, düz bir varlıktır. – Bir yergici çıkıp da onun bedeninden
başka bir şeyi yoktur dese yeridir.

* * *

Beden temizliği üzerine bir bölüm.

Beden temizliği görgüsü. Beden temizliğinden alınan ke-
yifler.

LXXIII

Öğreticilerin,
yargıçların,
rahiplerin
ve bakanların
kuşbeyinliliği.

Günümüzün büyük adamcıkları.

Rénan.²⁸

Feydeau.²⁹

Octave Feuillet.³⁰

Scholl.³¹

Gazete yöneticileri, Buloz, Moussaye, Rouy, Girardin,
Texier, De Calonne, Solar, Turgan, Dalloz.³²

Baldırıçıplaklar listesi. Başta Solar.

LXXIV

İnsanın *kendisi için* büyük bir insan ve bir ermiş olması, işte en önemli şey.

LXXV

Nadar canlılığın en şaşırtıcı dışa vurumudur.³³ Adrien bana kardeşi Félix'in bütün iç organlarının çift olduğunu söyledi. Soyut olmayan her konuda çok başarı kazandığını gördüğüm için hep kıskanmışımdır onu.

Veillot³⁴ öyle kaba, öyle sanat düşmanıdır ki dünyanın bütün *demokrasi*'si göğsüne sığınmış dense yeri.

Portrenin geliştirilmesi.

Hristiyan'daki saf üstünlük düşüncesi, Babeufçü³⁵ komünistteki gibi.

Alçakgönüllülük bağnazlığı. Dini anlamayı bile istememek.

LXXVI

Müzik.

Kölelik.

Sosyete kadınları.

Kızlar.

Yargıçlar.

Kutsal âyinler.

Yazın adanü herkese düşmandır.

Bürokratlar.

LXXVII

Tüm insan ilişkilerinde olduğu gibi, aşkta da içtenlikli bir uyum yanlış anlamamanın bir sonucudur. Hazdır bu yanlış anlama. Erkek bağırır: “Meleğim benim!” Kadın kuğurur: “Anneciğim, anneciğim!” Ve bu iki budala birlikte düşündüklerine inanmışlardır. – Ve bu iletişimsizliği hazırlayan aşılmaz uçurum gene aşılmaz kalır.

LXXVIII

Denizin yayılımını neden böyle sınırsızcasına ve sonsuzcasına hoştur?

Deniz sonsuzluk ve devinim duygusunu birlikte verir de ondan. Altı, yedi fersah insan için sonsuzluğun yarıçapını temsil eder. İşte küçülmüş bir sonsuzluk. Ama sonsuzluğun tamamını düşündürüyorsa da ne önemi var bunun? Hareket halindeki bir sıvıda on iki ya da on dört fersah, şu geçici dünyasında insanın önüne serilen güzelliğe dair en yüce düşünceleri uyandırmaya yeter.

LXXIX

Yeryüzünde dinlerden daha ilginç şey yok.

Nedir evrensel din (Chateaubriand, de Maistre,³⁶ Alexandrin'ler,³⁷ Capé³⁸)?

Düşünce simyacıları için tasarlanmış evrensel bir din var, insandan kurtulmuş, tanrısal bir anı kitabı sayılan bir din.

LXXX

Saint-Marc Girardin³⁹ kalıcı bir söz söyledi: *Orta karar olalım!*

Bu sözü Robespierre'inkiyle karşılaştıralım: *Varlıklarının ölümsüzlüğüne inanmayanlar haklıdır.*

Saint-Marc Girardin'in sözü yüce olana karşı sonsuz bir kin içeriyor.

Saint-Marc Girardin'in yolda yürüdüğünü gören kimse-
nin gözünde, kurumundan geçilmeyen, ama anayolda, bir
arabanın önü sıra, korku içinde koşan bir kaz canlanır.

LXXXI

Gerçek uygarlık kuramı. Ne gazdadır o, ne buharda, ne de döner-masalardadır. İlk günahın izlerinin azalmasındadır o.

Göçebe, çoban, köktoplayıcı halklar, yamyam halklar bile, canlılıkta, kişisel saygınlıkta batılı soylarımızdan daha üstün olabilirler.

Batılı soylarımız yok olup gidecektir belki de.

Din erki ve komünizm.

LXXXII

Ben daha çok boş vakitlerle, aylaklıklarla yetiştim.

Zararıma oldu bu; ne de olsa meteliksiz aylaklık hem borçları çoğaltır, hem de borçların yol açtığı onursuzlukları.

Ama çok da yararına oldu, duyarlılık, enine boyuna düşünme, *Dandycilik* yeteneği ve her şeye özenir olma bakımından.

Diğer yazın adamlarının çoğu bilgisizdir, inekleyip dururlar.

LXXXIII

Yayıncıların genç kızı.

Başıyazarların genç kızı.

Çirkin, canavar, sanat katili genç kız.

Genç kız neyse odur gerçekte.

Küçük bir aptal, küçük bir sürtük; en büyük yozlaşım
birleşmiş en büyük budalalık.

Okulluyla serserinin bütün iğrençliği vardır genç kızda.

LXXXIV

**Komünist olmayanlara uyarı:
Her şey ortaktır, Tanrı bile.**

LXXXV

Fransız öyle evcil bir kümes hayvanıdır ki hiçbir çiti aşmayı göze alamaz. Sanat, yazın beğenilerine bir baksanıza.

Latin soyundan gelme bir hayvan; ne evindeki pisliğe aldırır ne yazındaki. Çirkefle beslenir hep. Dışkıya bayılır. Kahve yazıncıları *Galıya tuzu* derler buna.

Fransız alçaklığı için, başka uluslardan önce bağımsızlık elde ettiğini ileri süren ulus için ne güzel örnek.

M. de Vaulabelle'in güzel kitabından⁴⁰ alınan şu parça, Lavalette'in kaçışının, kralcı partinin en az aydınlanmış birimi üzerinde bıraktığı etkiyi açıklamaya yeter:

Kralcıların taşkınlığı, şu ikinci Restorasyon sırasında, neredeyse çılgınlığa varmıştı. Joséphine Layalette, o genç kız, Paris'in belli başlı manastırlarından birinde (l'Albaye-au-Bois'da) eğitim görüyordu; yalnızca babasına sarılmak için dışarı çıkmıştı. Kaçtıktan sonra geri dönüp de işlemiş olduğu şu çok önemsiz suç anlaşılınca, öyle bir gürültü koparıldı ki çocuğa karşı; rahibeler de, arkadaşları da bucak bucak kaçıyorlardı ondan, birçok ana baba da o kız manastırda alıkonursa çocuklarını çekip alacaklarını açıkladılar. Söylen-diğine göre, böyle bir işe bulaşmış, kötü örnek olmuş bir genç kızla çocuklarının ilişki içinde olmasını istemiyorlardı. Madame de Lavalette altı hafta sonra özgürlüğüne kavuşunca kızını manastırdan almak zorunda kaldı.⁴¹

LXXXVI

Hükümdarlar ve kuşaklar. – Yönettikleri halkın iyi yanları ya da kötü yanlarını hükümdarların üstüne yıkmak eşit derecede haksızdır.

Bu iyi yanlarla kötü yanlar hemen her zaman, istatistikle mantığın da kanıtladığı gibi, bir önceki hükümetin havasına mal edilebilir.

XIX. Louis'ye XII. Louis'nin adamları kaldı.

Övünç. I. Napolyon'a Cumhuriyet'in adamları kaldı.

Övünç. Louis-Philippe'e X. Charles'ın adamları kaldı.

Övünç. III. Napolyon'a Louis-Philippe'in adamları kaldı.

Utanılacak şey.

Bir hükümet ne olursa olsun her şeyden sorumlu oldukça, bir sonrakinin tutumundan bir önceki hükümet sorumludur her zaman.

Yönetimlerde koşulların araya kattığı beklenmedik kesintiler, bu yasanın, zamana göre, kesinlikle doğru olduğunu göstermez. Bir etkinin nerede biteceği kesin olarak belirtilemez, ama bu etki, gençliğinde onu tatmış olan bütün bir kuşak boyunca varlığını sürdürür.

LXXXVII

Gençliğin metin aktarıcılara duyduğu kin. Bir düşmandır metin aktarıcı onlar için.

“Celladın elinin altına bile yazım kılavuzu verirdim.”

THEOPHILE GAUTIER

Yapılacak güzel tablo: yazın dünyasındaki ayaktakımı.

Forgues’un, o yazın korsanının bir portresini unutmamalı.⁴²

İnsanın içindeki görülmez fuhuş zevki; işte oradan gelir yalnızlık korkusu. – İnsan *iki kişi* olmak ister. Dâhi ise tek, dolayısıyla yalnız olmak ister.

Mutluluk tek olmaktır, insanın özel bir biçimde kendi kendisiyle fuhuş etmesidir.

İnsanın soylulukla *sevme gereksinimi* diye adlandırdığı işte yalnızlıktan duyduğu bu korkudur, başka bir bedende *ben*’ini unutma gereksinimidir.

Duvarlarda ölümsüzleşmiş iki güzel din, Halk’ın binip tükenmez saplantısı: bir *p...* (eski fallus) – ve “Yaşasın Barbès!”, “Kahrolsun Philippe!” ya da “Yaşasın Cumhuriyet!”

LXXXVIII

Azar azar'ın, *yavaş yavaş*'ın, para işlerindeki bileşik faizler gibi kademeli artan kuvvetlerle derecelenmesindeki sonsuz ve evrensel yasayı hem doğanın ürünlerinde, hem de insanoğlunun ürünlerindeki bütün biçimleriyle incelemeli.

Yazımsal ve sanatsal beceri'de de böyledir bu, *istem*'in değişken hazinesinde de.

LXXXIX

Cenaze törenlerinde, önüne gelenin elini sıkıp *haber* yazıcıların belleğine geçmeye çabalarken gördüğümüz küçük edebiyatçılar kalabalığı.

Ünlü kişilerin cenaze törenleri.

XC

Molière. – Düşüncem *Tartuffe*'ün bir güldürü değil yergi olduğudur. Bir tanrıtanımaz, iyi yetişmiş biriye, bu oyuna dayanarak, birtakım ciddi sorunların hiçbir zaman ayakta-kımına açılmaması gerektiğini düşünecektir.

XCI

Resimlere tapınmayı yüceltmek (benim en büyük, tek, ilk tutkum).

Aylaklığı ve derbederliği yüceltmek. Müzikle anlatılan çoğalmış duyuya tapınma. Liszt'e başvurmak.

Kadınları dövme gerekliliği.

Sevilen cezalandırılabilir. Çocukları cezalandırdığımız gibi. Ama bu, sevilen kişiyi aşağılama acısını da içerir.

Boynuzlanma ve boynuzlanmışlar.

Boynuzlunun duyacağı acı.

Kendini beğenmişliğinden, onur ve mutluluk konusunda yanlış bir anlayıştan ve yaratılanlara vermek için, aptalcasına Tanrı'dan geri çekilmiş bir aşktan kaynaklanır onun acısı.

Putunu şaşırmış tapınan bir hayvandır o her zaman.

XCII

Küstah aptallığın çözümü. Clément de Ris ile Paul Pérignon.⁴³

XCIII

Kişi sanatla ne denli çok uğraşırsa kuşu o denli az kalkar.
Ruhla ilkelik arasında gitgide belirginleşen bir çatlama görülür.

İlkel adamın kuşu herkesten çok kalkar; düzücülük halkın lirizmidir.

Düzmek, bir başkasının içine girmeye can atmaktır, sanatçıysa kendi kendinden çıkmaz hiç.

Neydi o kaltağın adı?.. Boşver! Kıyamet gününde bulurum ben onu.

Müzik uzayıp genişleme duygusu verir.

Az ya da çok bütün sanatlar da öyle; çünkü sanatlar sayıdıkları, sayı ise uzamın bir çevirisidir.

Her gün insanların en büyüğü olmayı istemek.

XCIV

Çocukken bazen papa, ama asker bir papa olmak istedim, bazen de oyuncu.

Bu iki sanrıdan çıkardığım zevkler.

XCV

Küçükken içimde karşıt iki duygu vardı: yaşamdan iğrenme ve yaşama tutkusu. Tam da sinirli bir aylağın durumu.

XCVI

Uluslar istemeseler de büyük adamlar yetiştirirler.

Oyuncu ve çocukluk düşlerim konusunda, oyunculuk yeteneği, oyuncu onuru, oyunculuk sanatı ve dünyadaki durumunun insan ruhunda oluşturduklarına dair bir bölüm.

Legouvé'nin⁴⁴ kuramı. Fransa'nın yeni bir saçmalığı yutup yutmayacağını deneyen soğuk bir şakacı, bir Swift değil midir Legouvé?

Onun seçimi. Samson'un⁴⁵ bir oyuncu olmadığı anlamında, güzel bir seçim.

Paryaların gerçek büyüklüğü.

Belki de erdem paryaların yeteneklerine zararlıdır.

XCVII

Ticaret özü gereği *şeytansı*'dır. Ticaret şunu sezdirerek vermektir: *Sana verdiğimin daha çoğunu bana geri ver.*

Her tüccarın ruhu sonuna dek kirlenmiştir.

Ticaret *doğaldır*, bu yüzden de iğrençtir.

Bunun en az iğrenci şunu diyendir: Kirlenmiş budalalardan daha çok para kazanmak için erdemli olalım.

Tüccar için dürüstlük bile bir kazanç oyunudur.

Tüccar şeytansıdır, çünkü bencilliğin en aşağılık, en pis biçimlerinden biridir.

XCVIII

İsa şunu dediğinde, olasılık hesabı yapmıştır:
“Acıkmış olanlar doyacaklardır, ne mutlu onlara.”

XCIX

Dünya yanlış anlamalarla döner.

Herkes bu evrensel yanlış anlamalar üzerinde uzlaşmaya varmıştır.

Çünkü insanlar, Tanrı esirgesin, birbirlerini anlayabilse-
lerdi, uzlaşmaya varmalarına gerek kalmazdı.

* * *

Akıllı adam, hiç kimseyle uzlaşmaya varmayacak adam,
kendini kötü kitaplar okumaya, aptalların konuşmalarını
dinlemeye vermelidir. Yorgunluğunu fazlasıyla giderecek acı
tatlar alacaktır bundan.

C

Herhangi bir memur, bir bakan, bir tiyatroya da gazete yönetmeni, saygın bir insan olabilir kimi kez, ama tanrısal değildir hiçbir zaman.

Kişiliksiz kişilerdir bunlar, özgünlüğü olmayan yaratıklar, görev için, halka hizmet için doğmuşlardır işte.

CI

Tanrı ve derinliği. – Zekâdan yoksun olmayan kimse her zaman yoksun olduğu yardımcıyı ve dostu Tanrı’da arayabilir. Tanrı herkesin başoyuncu olduğu bu trajedide daimi dert ortağıdır. Tanrı’ya şöyle seslenen katiller, tefeciler vardır belki: “Tanrım, gelecek seferki işimin başarılı olması için yardımını esirgeme!” Ama o rezil kimselerin duası benim duamın zevkini, onurunu bozmaz.

CII

Her düşünce, kendiliğinden, ölümsüz bir yaşamla donanmıştır, canlı bir varlık gibi.

Her biçim, insan eliyle yaratılmış olsa bile, ölümsüzdür. Biçim nesneden bağımsızdır, çünkü biçimi oluşturan moleküller değildir.

Yapıtlarını yok eden, daha doğrusu yok ettiklerini sanan Émile Douay⁴⁶ ile Constantin Guys'e⁴⁷ ilişkin anekdotlar.

CIII

Herhangi bir gazeteyi, herhangi bir gün, herhangi bir ay ya da herhangi bir yıl, her satırında insanoğlunun en korkunç ahlaksızlık belirtileriyle birlikte en şaşırtıcı dürüstlük, iyilik, acıma belirtilerini ve ilerlemeye, uygarlığa ilişkin en yüz­süz kesinlemelerini görmeden başından sonuna dek okuyabilmek olanaksızdır.

Her gazete, ilk satırından son satırına değin, bir dehşet örgüsüdür.

Savaşlar, cinayetler, hırsızlıklar, edepsizlikler, işkenceler, hükümdarların işlediği, ulusların işlediği, yurttaşların işlediği suçlar, evrensel bir vahşet esrikliği.

İşte uygar insanın her sabah kahvaltısından eksik etmediği iğrenç iştah açıcı budur. Bu dünyada her şey suç saçar: gazete, duvarlar ve insanın yüzü.

Temiz bir elin uzanıp da, iğrentiyle sarsılmadan bir gazete­ye dokunabilmesini anlayamıyorum.

CIV

Nazarlığın felsefeyle ortaya çıkmış gücü. Delik metelikler, tılsımlar, insanların anıları.

Ahlaki dinamik anlaşması.

Kutsallaştırmaların erdemi.

Çocukluğumdan beri gizemciliğe eğilim. Tanrı'yla konuşmalarım.

CV

Kafayı Takma, Cin Tutması, Dua ve İnanç.

İsa'nın ahlaki gücü.

Réan⁴⁸ Dua'nın ve İnanç'ın üstün gücüne, hem de somut üstün gücüne İsa'nın inanmasını gülünç buluyor.

Kutsallaştırmalar bu dinamiğin araçlarıdır.

Güzel'in gelişmesine en büyük engel olan basımcılığın iğrençliği.

Yahudi soyunu yok etmek için yapılacak iş birliği.⁴⁹

*Yahudiler, Rédemption'un*⁵⁰ tanıkları ve *Kitaplık Memuru*'durlar.

CVI

Boyuna “ahlakdışı, ahlaksızlık, sanatta ahlak” gibi laflar eden, başka birtakım saçma sapan sözler söyleyen bütün kentsoylu budalalar bana hep Louise Villedieu’yü, o beş franklık orospuyu anımsatır; bir kez benimle o güne dek hiç görmemiş olduğu Louvre Müzesi’ne gelmişti de, kızarıp bozarmış, elleriyle yüzünü kapamış, ikide bir kolumdan çekerek, ölümsüz tablolarla yontuların önünde, böyle uygunsuz şeyleri uluorta nasıl sergileyebildiklerini sormuştu bana.

Bay Nieuwerkerke’nin⁵¹ asma yaprakları.

CVII

İlerleme yasasının var olabilmesi için, onun yaratımına herkesin katılmak istemesi gerekirdi; demek istediğim, bütün bireyler gelişmeye çalışacakları zaman, işte ancak o zaman insanlık ilerleme yoluna girecektir.

Bu varsayım karşıt iki düşüncenin özdeşliğini açıklamaya yarayabilir: özgürlük ve yazgı. – Özgürlükle yazgı arasındaki özdeşlik yalnız gelişme olgusunda görülmeyecek, bu özdeşlik her zaman var olmuştur. *Tarihtir* bu özdeşlik, ulusların ve bireylerin tarihi.

CVIII

*Apaçık Yüreğim'e aktarılacak bir sone.
Roland'la ilgili parçayı da aktarmalı.*

*Gece düşümde Philis dönüyor gördüm geri,
Gündüz nasılsa tıpkı öyle güzelleşmiş de,
O, hayali sevişsin isterdi bu gelişte,
Ben bir bulutu sarayım Ixion benzeri.*

*Gölgesi yatağıma girdi, çıplak her yeri.
"Sevgili Damon," dedi, "geri döndüm bak işte;
Ben Yazgı tutsağı, o berbat yere geçişte,
Daha güzelleştim buradan gittiğimden beri."*

*Âşıkların en güzelini öpmeye geldim;
"Senin kucağında yeniden ölmeye geldim!"
Ateşimi söndürünce güzeller güzeli.*

*"Ölüler arasına dönüyorum, sen bekle,"
Dedi, "öviünürdün ya bedenimi düzmekle,
Ruhumu düzmekle de övüneceksin, belli."*

Parnasse Satyrique

Bu sone Maynard'ın sanıyorum, Malassis de Théophile'in olduğunu söylüyor.⁵²

CIX

Sağlık bilgisi. Tasarılar. – Bir kere istemeyegör, daha çok istersin.

Bir kere çalışmayagör, bak nasıl çalışırsın, nasıl daha çok çalışmak istersin.

Hele bir şeyler üret, gör bak ne denli üretken olursun.

Bir sefahat âleminden sonra kendini daha yalnız, daha bırakılmış görür kişi.

Yalnız tinsel olarak değil bedensel olarak da hep bir uçurum duygusu vardı bende, yalnız uyku uçurumu değil, eylem, düş, anı, istek, özlem, pişmanlık, güzel, sayı vb uçurumu.⁵³

İsterimi zevkle, dehşetle eğitip geliştirdim.

Şimdi hep başım dönüyor ve bugün, 23 Ocak 1862 günü, garip bir uyarı oldu bana, aptallığın kanat çırpışının yarattığı rüzgârın üzerimden geçtiğini hissettim.

CX

Sağlık bilgisi. Tinsel güç. – Honfleur'e!⁵⁴ Olabildiğince erken, daha aşağı düşmeden.

Tanrı'nın gönderdiği ne önseziler, ne belirtiler var daha şimdiden, şu dakikayı dakikaların en önemlisi gibi görüp ona göre davranmanın ve *günlük işkence*'min sürekli şehvetine, Çalışma'ya başlamanın *tam zamanı!*

CXI

Sağlık bilgisi. Davranış. Tinsel güç. – Her dakika zaman duygusu, zaman düşüncesi altında ezildik. İki yolu var o karabasandan kaçmanın, onu unutmanın: haz duygusu ve çalışma. Haz bizi yıpratır. Çalışma güçlendirir. Seçim bize kalmış.

Bu yollardan birini kullandığımızda, öteki iğrenme duygusu verir bize.

Zaman ancak onu kullanırken unutulabilir.

Her şey yavaş yavaş oluşur.

Düşünmeyi bana De Maistre ile Edgar Poe öğretti.

Tek uzun yapıt kişinin başlamayı göze alamadığı yapıttır. Bir karabasan olur çıkar.

CXII

Sağlık bilgisi. Yapılacak işi baştan atmak, onu bir daha yapamama tehlikesini birlikte getirir. Hemen karar değiştirmek lanetlenmeyi göze almak demektir.

Her şeyden, yoksulluktan, hastalıktan, kaygıdan kurtulmak için gereken tek şey *çalışma zevkidir*.

CXIII

Önemli notlar. – Görevin ve sağduyunun gerektirdiği ne varsa onu her gün yap.

Her gün çalışmış olsaydın yaşam senin için daha bir katlanılır olurdu. Ara vermeden *altı* gün çalışmak.

Konu bulmak için, (γνώθι σεαυτον)⁵⁵
(Zevklerimin listesi.)

Her zaman ozan ol, düzyazıda bile.

Büyük biçem (beylik sözden daha güzel hiçbir şey yoktur).

Önce başla, ardından da mantıktan ve çözümlemeden yararlan. Her varsayım bir sonucu gerektirir.

Gündelik çılgınlığı yakalamak.

CXIV

Sağlık bilgisi. Davranış. Tinsel güç. – İki bölüm:

Borçlar (Öncelik ver).⁵⁶

Dostlar (annem, dostlar, ben).

1000 frank, ikiye bölünmeli, o bir yarısı da üçe bölünmeli.

Honfleur'de. – Bütün mektuplarımı gözden geçirip düzenlemek (iki gün) ve bütün borçlarımı da (iki gün). (Dört bölüm, *senetler, büyük borçlar, küçük borçlar, dostlar.*)

Gravürleri düzenlemek (iki gün).

Notları düzenlemek (iki gün).

CV

Sağlık bakımı. Tinsel güç. Davranış. – Belki çok geç! – Annem ve Jeanne.⁵⁷ – Yardımseverliğe bağlı, ödeve bağlı sağlığım! Jeanne’ın hastalıkları. Sakatlıklar, annemin yalnızlığı.

- Ödevini her gün yapmak ve yarın için Tanrı’ya güvenmek.
- Para kazanmanın tek yolu ilgisiz bir tutumla çalışmaktır.
- Bir bilgelik özeti. Sağlık bilgisi, dua, çalışma.
- Dua: yardımseverlik, bilgelik ve güç.
- Yardımsever olmazsam güüm güüm öten bir çalpara olurum ancak.

- Aşağılanmalarım bana Tanrı’nın lütufları olmuştur.
- Bencillik evrem bitti mi?
- Her dakika neyi gerektiriyorsa onu yapmak; tek bir sözcükle doğruluk, kesin olarak ödülünü bulmalıdır.

Uzayıp giden mutsuzluk ruhta yaşlılığın bedende bıraktığı etkiyi bırakır: İnsan yerinden kımıldayamaz artık; yatar...

Öte yandan, aşırı gençlikten erteleme gerekçeleri çıkarılabilir daima; insan harcayacak bol zamanı olunca bekleyebileceğini, olaylar karşısında oyalanacağı yıllar olduğunu sanır.

CHATEAUBRIAND⁵⁸

CXVI

Sağlık bilgisi. Tinsel güç. Davranış. – Jeanne 300, annem 200, ben 300, – ayda 800 frank. Sabahın altısından öğlene kadar aç karnına çalışmak. Körlemesine, amaçsız, deli gibi çalışmak. Sonucu göreceğiz.

Yazgımı saatler boyu sürececek kesintisiz bir çalışmaya bağladığımı sanıyorum.

Her şey düzeltilebilir. Zaman var daha. Kimbilir yeni zevkler belki de...

Ün, borçlarımın ödenmesi. – Jeanne'ın ve annemin *para durumu*.

Gerçekleşmiş bir tasarının zevkini tatmadım daha. Saplantının gücü, umudun gücü.

Görevi yerine getirme alışkanlığı korkuyu uzaklaştırır.

Düş kurmak ve düş kurmayı bilmek gerek. Esinlenmenin yardıma çağırılması. Büyülü sanat. Hemen yazmaya koyulmak. Öyle çok kafa yoruyorum ki.

Hemencecik çalışmak, kötü de olsa, düş kurmaktan iyidir.

Küçük küçük kararlar bir araya gelip, ortaya büyük bir sonuç çıkarır.

İstençteki her azalma özden eksilen parça demektir. Kararsızlık ne kadar savurgandır bu yüzden! Onca kaybı onarmak için gereken son çabanın büyüklüğünü bir düşünsenize!

Akşamki yakarısını yerine getiren kişi gözcüler yerleştiren bir kaplandır. Uyuyabilir.

Ölüm üzerine düşler ve uyarılar.

Şimdiye dek anılarımla hep tek başıma eğlendim; oysa eğlenmek için iki kişi gerek. Yüreğin kıvançlarını tutkuya dönüştürmeli.

Anlıyorum görkemli bir yaşamın ne olduğunu, kendimi de bunu gerçekleştirecek yetenekte görüyorum. Ah Jean-Jacques!⁵⁹

Çalışma ister istemez güzel huylar, ölçülülük ve temizlik getirir, dolayısıyla sağlık, zenginlik, aralıksız gelişen bir deha ve yardımseverlik. *Age quod agis.*⁶⁰

* * *

Yeri geldikçe balık yemekleri, soğuk banyolar, su dökünmeler, yosun, pastiller; bir de her türlü uyarıcıya son.

İzlanda yosunu 125 gr.

Beyaz şeker 250 gr.

Yosunu on ikiyle on beş saat arası uygun ölçüde soğukça suya atmalı, sonra suyu dökmeli.

Yosunu iki litre suya atarak, su bir litre kalıncaya ve bir kez köpürünceye değin, hafif ve sürekli ateşte kaynatmalı; sonra 250 gram şekeri katarak şurup kıvamına gelinceye değin koyulaşmaya bırakmalı.

Soğumaya bırakmalı. Her gün sabah, öğle, akşam üç büyük kaşık almalı. Nöbetler sık geliyorsa ölçüyü kaçırmaktan korkmamalı.⁶¹

CXVII

Sağlık bilgisi. Davranış. Yöntem. – Bundan böyle yaşamımın sürekli kuralları olarak aşağıdaki kuralları uygulayacağıma ant içerim.

Her sabah, *her gücün ve adaletin tek hazinesi olan Tanrı'ya ve araçlar olarak babama, Mariette'e⁶² ve Poe'ya dua etmek*; onlardan bütün görevlerimi yerine getirmek için gereken güçle beni ilişkiye geçirmelerini ve anneme, nasıl değiştiğimi görüp sevinmesi için *uzunca bir ömür bağışlanmasını* rica etmek; bütün gün boyunca ya da en azından *gücümün yettiğince* çalışmak, tasarılarımın gerçekleşmesi için Tanrı'ya, Adalet'in ta kendisi olan Tanrı'ya güvenmek; anneme ve bana yaşam ve güç versin diye her akşam Tanrı'ya yeniden dua etmek; kazanacağım bütün parayı dörde bölmek, – biri günlük yaşam için, biri alacaklılarım için, biri dostlarım, biri de annem için; – yetingenliğin en katı kurallarına kesinlikle uymak, ki bunlardan biri, ne türden olursa olsun, bütün uyarıcıları ortadan kaldırmaktır.

DEĞİŞİK PARÇALAR

I

Kendisiyle ay arasında büyük bir kara kedi görüyor; ayaklarının ucunda dinelip sırtını kamburlaştırmış, bir su değirmeninin gürültüsüne benzer sesiyle miyavlayan bir kedi. Derken hayvanın sol arka ayağı üzerinde döndüğünü, göğsüne değercesine şişip kabardığını, sonra da yere düştüğünü ve bir sombalığı biçiminde, boynunda bir kravat ve ayağında tersyüz edilmiş bir çizmeyle doğrulup kalktığını görüyor.

II

İnsan yaşamda ilerledikçe ve olayları daha tepeden gördükçe, güzelliğe yer açması gereken, zevke ve birtakım başka saçmalıklara yer açması gereken dünya önemini yitirir. Göz daha iyi görmeye başlayınca mevsimler asıl değerlerine kavuşur, dolayısıyla kış ne daha kötüdür ne de daha çekici. Öyleyse güzellik *mutluluk beklentisidir* olsa olsa. Sanıyorum Stendhal'dir bunu söyleyen. Güzellik olabildiğince iyiliği, içilen anda bağlılığı, anlaşmanın uygulanmasında doğruluğu, ilişkilerde mutluluğun inceliğini güvence altına alan biçim olacaktır. Çirkinlikse acımasızlık, cimrilik, aptallık, yalan... Gençlerin çoğu bilmiyor böyle şeyleri, ancak işlerine geldiği kadarını öğreniyorlar. Bugün bunları bilenler var aramızda, ama yalnız kendileri için. Ben şimdi yaşlı kadınlara, âşıkları yüzünden, kocaları, çocukları ya da kendi yanlışları yüzünden çok acılar çekmiş olan yaşlı kadınlara duyduğum dayanılmaz sevgiye cinsel hiçbir isteğin karışmamış olduğuna genç bir budalayı nasıl inandırabilirim?

Bütün zevklerimiz, Erdem ve Evrensel Sevgi düşüncesi içermediği sürece, vicdan azabı ve işkence olacaktır.

III

Köpeğinin ya da kedisinin şeytan olduğunu ya da en azından o kılığa bürünmüş bir cin olduğunu sanan kimse.

Sevgilisinde bir eksiklik, sanal (somut?) bir kusur gören kimse. Saplantı.

Kendini çirkin sanan ya da kendisinde sanal (somut?) bir kusur gören kimse. Saplantı.

Karısı kadar güzel olmadığı için mutsuz olan kimse.

Güzel olmayan kimse aşktan tat alamaz.

IV

Sevinç duygusuna, *yaşamakta oluş* duygusuna Poe'nun acıya uyguladığı düşünceyi, duyuların aşırı yoğunluğu düşüncesini uygulamak. Karşıtlığın saf mantığıyla bir şey yaratmak. Yol çizilmiştir, ama tersine.

Ne pişmanlık ne hayıflanma.

Ne önemi var çok acı çekmenin, eğer çok seviniyorsanız?

Bir yasa bu, bir denge.

Bu özdeyişin ahlaki gizini bulmak.

V

**Renklerin (belirsiz ve genel) duyusunu kavramak.
Bölümler ve alt bölümler.**

VI

Büyük kentlerde duyulan baş dönmesi doğanın bağrında duyulan baş dönmesine benzer. – Karmaşanın ve sonsuzluğun verdiği tatlar. – Bilmediği büyük bir kenti görmeye giden duyarlı bir kimsenin duyguları.

VI

Çok gençken, kadınların etekleri, ipekleri, kokuları, dizleri.

Yetkinlik tutkusu. İğrendiği her şeyi kırıp parçalar.

Bir özür bulur.

Çözümleme yoluyla bunun nedenini bulmalı.

Eski bir adamım ben. – Giyim kuşam, moda, ev eşyası ve kadınlara ilişkin beğenilerim.

VII

Malassis'ye¹ yazmalı da sürüler, haydutlar, büyücüler üstüne kitaplar istemeli, özellikle devrimden sonrakiler üstüne.

Vendée.²

Schinderhannes.³

Haydutlar.

Büyücüler.

Haksız yere içeri tıkmalar.

Saraylar ve zindanlar (yer altındaki).

İşkenceler ve dehşet.

VIII

Ölüm düşüncesi bende hep yaşam düşüncesiyle birlikte oldu. Yaşamdan acıyla tat aldım.

Yüzlerce yıl yaşamış, değişik çağlarda iş görmüş, düşünmüş olduğumu sandığıma göre. Kim ileri sürebilir yanıldığı mı?

Kim yadsıyabilir intihar etme hakkını? Gene de ben, eleştirel ve alçakgönüllü bir yaratılıştta olduğum için, intihar üzerine yazılmış ne varsa okumak isterdim. Jean-Jacques'ın⁴ özdeyişinin kanıtlanabilecek saçmalığı.

IX

Çökme belirtileri. Üst üste yığılmış Pelaj yapıları. Evler, odalar, tapınaklar, koridorlar, merdivenler, kör geçitler, dam köşkleri, fenerler, çeşmeler, yontular. – Yarıklar, çatlaklar, göğün oralardaki bir sarnıçtan yayılan ıslaklık. – Nasıl uyarmalı insanları, ulusları? – En akıllıların kulağına mı fısıldasak?

En yukarıda bir sütun yarıyor ve iki ucu yer değiştiriyor. Çöken bir şey yok henüz. Bulamıyorum çıkacağım yeri. Aşağı inip yukarı dönüyorum. Bir kule. – Labirent. Hiç çıkmadım. Göçüp gidecek bir yapıda oturuyorum hep, gizli bir hastalığın içten içe kemirdiği bir yapıda. – Kendi kendime şunu hesaplıyorum oyalanmak için: Bunca taş yığını, bunca mermer, yontu, duvar yığını, neredeyse birbirine çarpa çarpa devrilecek bunca şey nasıl da kötü kirlenecek bunca beyinle, insan etiyle ve ufalanmış kemiklerle. Böyle korkunç şeyler görüyorum düşümde, çok yorgun olmasam hiç uyumamak isterdim.

X

Bir yaşam öyküsüne ilişkin not

Çocukluk: Eski, XVI. Louis tarzı mobilya, antikalar, konsül, pastel resimler, on sekizinci yüzyıl toplumu.

1830'dan sonra Lyon Koleji, silleler, hocalarla, arkadaşlarla kavgalar, ağır üzüntüler.

Paris'e dönüş, kolej ve üvey babamla (General Aupick) eğitim.

Gençlik: Louis le Grand Lisesi'nden kovulma, olgunluk sınavı belâsı.

Üvey babamla Pireneler'e yolculuk.

Paris'te özgür bir yaşam, ilk yazınsal ilişkiler: Ourliac, Gérard, Balzac, Le Vavas seur, Delatouche.

Hindistan yolculukları: ilk serüven, şeren direkleri kırılmış gemi; Maurice, Bourbon Adası, Malabar, Seylan, Hindistan, Kap; mutlu geziler.

İkinci serüven: Azığı tükenmiş, battı batacak bir gemiyle dönüş yolculuğu.

Paris'e dönüş; ikinci yazınsal ilişkiler: Sainte-Beuve, Hugo, Gautier, Esquiros.

Herhangi bir gazetenin yönetmenine kendimi kanıtlayabilmekte çok uzun süren güçlükler.

Biçim güzelliğine ilişkin her türlü gösteriye çocukluğumdan beri duyduğum yoğun ilgi.

Şiirdeki, düzyazıdaki güzellik ve felsefe üzerine, ülkü ile yaşamın sürekli ilişkisi üzerine eşzamanlı uğraşlar.

BAUDELAIRE'İN AĞZINDAN

Şubat ya da Mart 1861, Paris

Ah, canım anneciğim, mutlu olmamız için zaman var mı daha? Ah, bir inanabilsem; – yaşıım kırka dayandı, vesayet altındayım, gırtlığıma kadar borç içindeyim, daha da beteri, çalışma gücüm sıfır! Akıl sağlığıım da yerinde değil belki. Bilmiyorum, bilemiyorum; çalışma, çaba gösterme yeteneğimi bile yitirdim.

Her şeyden önce sana pek öyle açmadığım, senin de görünüşe aldanarak gerçekten anlayamadığın bir şeyi açıklamak istiyorum: Sana sevgim günden güne artıyor. Ama bu sevginin bana şöyle bir silkinip doğrulma gücü vermediğini söylemek benim için çok utandırıcı. Geçmiş yıllara, o korkunç yıllara bakıyorum da yaşamın kısalığını düşünüyorum sık sık; her şey boş; dayanma gücüm köreliyor gitgide. Çok genç yaşta bunalımına girmiş, hastalık hastası biri varsa o benim işte. Ama yaşamak istiyorum yine de; biraz güven, biraz ün, biraz kendi kendimden hoşnut olmak istiyorum. Korkunç bir ses “Bunu hiçbir zaman göremeyeceksin!” diyor bana, başka bir ses de “Dene bakalım!”

Açıp bakmayı göze alamadığım *iki üç karton kutuya tıkkıştırılmış onca tasarıdan* hangisini ele alıp gerçekleştireceğim? Hiçbirini belki de.

Correspondances, II, s. 139.

1 Nisan 1861, Paris

Canım anneciğim,

Şu yukarıdaki sayfa bir ay önce mi, altı hafta önce mi, iki ay önce mi yazıldı, bilmiyorum. Sinirlerim çok bozuk, sürekli bir korku içindeyim; uykularım da korkunç, gündüzlerim de...

[...] Beni canıma kıymaktan alıkoyan şey sana çocukça gelecek iki düşünce: Birincisi, borçlarımın ödenmesine yarayacak ayrıntılı bilgileri sana aktarmak üzere, yalnız benim anlayabileceğim bütün belgelerimin sıralanmış, düzenlenmiş olarak durduğu Honfleur'e¹ gelememek; ikincisi de, ne saklayayım, oyunlarımdan (bir yenisini tasarlıyorum), romanlarımdan vazgeçsem bile, eleştirel yapıtlarımı, özellikle de iki yıldan beri düşünüp durduğum büyük bir yapıtı, *Apaçık Yüreğim*'i yayımlamadan göçüp gitmenin bana çok ağır gelmesi. Bu yapıtım hele bir bitsin, J. J.'in² *İtirafı*lar'ı hiç kalacak onun yanında.

Correspondances, II, s. 141.

6 Mayıs 1861, Paris

Canım anneciğim,

[...] İntihar konusuna gelince, bir saplantı değil bu, değişik zamanlarda gelen bir düşünce; sakın telaşlanma. İşlerimi düzene koymadan canıma kıymam ben. Bütün yazılarım Honfleur'de, karmakarışık. Orada yapılacak büyük işler var daha.

[...] Tinsel sağlığım berbat; – belki de yitirdim onu. Yine de tasarılarım var: *Apaçık Yüreğim* ve romanlar; biri Théâtre Française'in istediği iki oyun. Gerçekleşecek mi bütün bunlar? Hiç sanmıyorum.

Correspondances, II, s. 152.

25 Temmuz 1861, Paris

Canım anneciğim,

[...] Honfleur'de gerçekleşecek bütün yazınsal düşlerden söz açmayacağım sana; çok uzun sürer. Konuşmamız daha az vakit alacak. Özetle yirmi roman konusu, iki oyun konusu ve kendimle ilgili büyük bir yapıt: *Apaçık Yüreğim*, benim *İtiraflar*'ım.

Correspondances, II, s. 182.

Canım anneciğim,

[...] Sonra Honfleur'e dönüp orada altı ay kalmak, aklımı kurcalayıp duran birkaç öyküye çalışmak, kafamın gerçek tutkusu haline gelen ve Jean-Jacques'ın ünlü *İtiraflar*'ından çok başka bir şey olacak *Apaçık Yüreğim*'i tamamlamak.

[...] *Apaçık Yüreğim*'in daha şimdiden isteklileri var. Oysa daha yapıt yok ortada, yalnız kısa kısa notları var.

Correspondances, II, s. 302.

5 Haziran 1863, Paris

[...] Büyük bir işletmenin başında olmam senin ne denli hoşuna gitmezse, işte ben de *Apaçık Yüreğim*'e ilişkin söylediklerinden o denli hoşlanmadım.

[...] Ah, evet, üzerinde onca kafa yorduğum bu kitap bir hınç kitabı olacak. Kuşkusuz anneme ve üvey babama ilişkin hiçbir şey de içermeyecek. Eğitimimi, duygularımla düşüncelerimin nasıl biçimlendiğini anlatırken, dünyaya ve gözde değerlerine nasıl yabancı kaldığımı açıklamak istiyorum hep. Küstahlık yeteneğimi bütün Fransa'ya karşı kullanacağım. Yorgun insanın banyo gereksinimi gibi, benim de öç almaya gereksinimim var çünkü.

[...] *Apaçık Yüreğim*'i ancak elime yeterli bir para geçtikten sonra ve gerekirse Fransa'dan başka bir yerde, kendimi güvenceye aldıktan sonra yayımlayacağım.

Correspondances, II, s. 305.

1 Ocak 1865, Brüksel

Canım anneciğim,

[...] Bir dizi öyküye ve *Apaçık Yüreğim*'e gelince, bunları ancak senin yanında yazıp bitireceğim. Analık sevgisinin büyük günleri olacak o günler. Yeter ki erken yaşlanmayayım [...]

Correspondances, II, s. 403.

3 Ocak 1865, Brüksel

Sevgili Lemer,³

[...] İki büyük yapıta başladım, ama sanıyorum ancak Honfleur'de bitirebileceğim bunları. İlki birbiriyle bağıntılı bir öyküler dizisi. Ötekiyse *de omni re*⁴ söz açan dehşetli bir yapıt: *Apaçık Yüreğim*.

Correspondances, II, s. 443.

Açıklamalar

Işınlar

1. Baudelaire'in sözlüğünde *fuhuş* acıma, vericilik, iyilikseverlik gibi kavramları içerir.
2. Sayılarda bütün varlıkları, giderek evreni yöneten temel yasalar bulunduğunu ileri süren Pisagorcü görüşü yansıtan bir düşünce. *Kötülük Çiçekleri*'nin "Yeni Kötülük Çiçekleri" bölümündeki *Uçurum* adlı şiirin son dizesine bkz. "Ah! sayılardan, varlıklardan hiç kurtulamamak."
3. 1919 baskısına eklenmiş bir satır.
4. E. G. ya da kışkırtıcı serüvenci: Baudelaire'e *Kötülük Çiçekleri*'nin "İç Sıkıntısı ve Ülkü" bölümündeki *Sisina* adlı şiiri esinleyen Elisa Guerri, Baudelaire'in bir süre gönül verdiği Apollonie Sabatier'in arkadaşlarından biri. Baudelaire bu adı taşıyan bir roman yazmayı da düşünmüştü.
5. *La Comédie à la Silvestre*: Théophile Silvestre (1823-1876): Sanat eleştirmeni. Baudelaire'in çok önem verdiği ressam Eugène Delacroix'nin hayranlarından biri. *Günnümüziün Fransız Sanatçıları ve Yabancı Sanatçılar* ile *Eugène Delacroix* adlı iki yapıtı var.
6. Charles Barbara (1822-1886): Baudelaire'in yakın bir arkadaşı, yazar ve yayıncı. Bu parçadaki "koyun"un anlamı belli değil.
7. Chenavard, Paul (1807-1895): Felsefeci bir sanat anlayışını savunan ressam. Panteon'u "İnsanlığın Tarihi" adlı

bir dizi tabloyla süslemek önerisi 1851 hükümet darbesi nedeniyle gerçekleşmedi.

8. *Levaillant*: Baudelaire'le kan bağı olan bir ailenin bireylerinden. "Dilek" in anlamı belli değil.
9. *Kötülük Çiçekleri* için gereken bir giriş yazısı söz konusu.
10. Swedenborg, Emanuel (1688-1772): İsveçli bilim adamı, filozof; insanın her zaman soyut, göze görünmez varlıklar arasında yaşadığını ileri süren bir gizemci.
11. *The Conduct of Life* (Yaşamın akışı): Amerikalı denemeci ve filozof Emerson'un (1803-1882) bir yapıtı. İçinde İskoçyalı ozan Thomas Campbell'dan yapılan şu alıntı Baudelaire'i özellikle ilgilendirmiştir: "Çalışmaya alışmış bir insan üstlendiği her görevin altından kalkar. Onu uyaran esin değil esin perisinin üvendiresidir."
12. Baudelaire'in yazmayı düşündüğü bir öykünün adı.
13. Edgar Allan Poe'nun *Tales of the Grotesque and the Arabesque* adlı yapıtından bir esinti.
14. *Parsis*: Zerdüşt inancına bağlı kişi. (Zerdüştlük, bütün kötülüklerin ancak ateşle yok edilebileceği öğretisi.)
15. Baudelaire'in yazmayı düşündüğü bir öykünün başlığı.
16. Bkz. *Kötülük Çiçekleri*'nin "İç sıkıntısı ve Ülkü" bölümündeki "Müzik" adlı şiir.
17. Bkz. Jean-Jacques Rousseau'nun *İtiraflar* adlı yapıtının I. ve VI. bölümleri.
18. Baudelaire bu düşüncüyü *Paris Sıkıntısı* adlı düzyazı şiirlerinden oluşan yapıtının "Kötü Camcı" adlı parçasında da kullanır.
19. Bkz. Baudelaire'in *Paris Sıkıntısı* adlı yapıtından bir parça: "Sabahın saat birinde."
20. Girardin, Émile (1806-1881): Fransa'da gazete yayıncılığının öncüsü bir yazar ve siyasetçi. Latinceyi çok iyi bilen Baudelaire Girardin'in bu konudaki bilgisizliğiyle alay etmek için bozuk bir tümce kullanıyor.
21. *Pecudesque locutæ* (Latince): Hayvanlar kendi aralarında konuşmaya başladılar.

22. Robert Houdin: Cezayir halkını üfürükçülerin etkisinden kurtarmak için Fransız hükümetinin 1856'da oraya gönderdiği ünlü hokkabaz.
23. *Que partons-nous pour le bonheur?* Bkz. *Kötülük Çiçekleri*'nin "İç Sıkıntısı ve Ülkü" bölümünden "Yolculuğa Çağrı" ve "Ölüm" bölümünden yolculuk şiirleri.
24. Baudelaire bu düşünceyi *L'Art romantique* adlı yapıtının "Les Drames et les romans honnêtes" bölümünde genişlemesine işler.
25. Edgar Allan Poe'nun *Yeni Olağandışı Öyküler* adlı yapıtındaki "Usher Evinin Çöküşü" adlı öyküye gönderme.
26. Michel, Lévy (1821-1875): Kardeşi Calmann'la birlikte o dönemin en büyük yayıncılarından biri. Baudelaire'in Poe'den çevirdiği *Olağandışı Öyküler* 1856'da onun yayınları arasında çıktı.
27. Mann (William Wilberforce): Baudelaire'in Poe çevirileri konusunda ara sıra bilgisine başvurduğu, uzun süre Paris'te yaşamış bir Amerikalı.
28. Ulrici, Hermann (1806-1884): Alman estetikçisi ve filozofu.
29. Maria Clemm: Edgar Allan Poe'nun üvey annesi.
30. Mine Dumay: Jules Mirès'in sekreteri. (Altteki bu ada bkz.)
31. Jules Mirès (1809-1871): *Le Pays* gazetesinin sahibi bir bankacı. Baudelaire'in Poe'dan çevirdiği öyküler bu gazetede yayımlanıyordu.
32. Baudelaire bu gözlemini *L'Art romantique* adlı yapıtının "Théodor de Banville" adlı bölümünde genişlemesine açıklar.
33. Baudelaire, 1859 *sergileri* adlı yapıtında, yontucu George Clésinger'in o yıl sergilediği *Ève* (Havva) adlı yontusunu değerlendirirken bu özellik üzerinde de durur.
34. Brièrre de Boismont (1798-1881): Bir ruh hekimi. İntihar olgusunu işleyen bu yapıt 1856'da yayınlanmış. Bu

tümcedeki a, b, c ve d harfleri yapıtın bazı bölümlerini gösteriyor. Latince *acedia* “iç sıkıntısı”, *teadium vitae* “yaşam bezginliği” demek.

35. Baudelaire “güzel”e ilişkin bu düşüncelerini *Edgar Poe Üzerine Yeni Notlar* adlı incelemesinden buraya aktarmıştır.
36. Bkz. *Kötülük Çiçekleri*’nin “Başkaldırı” bölümündeki “*Şeytan’a Yakarışlar*” adlı şiir.
37. Bkz. *Kötülük Çiçekleri*’nin “İç Sıkıntısı ve Ülkü” bölümündeki *Balkon* adlı şiir.
38. Hristiyan ermişlerinin resimlerinde başlarının çevresinde görülen ışıktan halka.
39. *Paris Sıkıntısı*’ndaki “Ayla’yı Yitirmek” adlı şiirin ilk biçimi.
40. (İngilizce) “Kendini arındırma ve insancılığa karşı oluş.”
41. *Kötülük Çiçekleri*’nin ikinci baskısı için önsöz taslağından bir tümce.
42. Cazotte, Jacques (1719-1892): *Sevdalı Şeytan* adlı romanıyla ünlü Fransız yazarı. Romanda Şeytan Biondetta adında sarışın bir kıza dönüşmüştür. Ona gönül kaptıran Alvaro “Tapıyorum sana ben, ey sevgili Şeytan!” der demez genç kız bu kez de korkunç bir deveye dönüşür. Baudelaire Alvare’ın bu sözünü “Tutku” adlı şiirinde kullanır (Bkz. *Kötülük Çiçekleri*).
43. Bkz. *Paris Sıkıntısı*’nda “Çapkın Nişancı” adlı parça.
44. Bkz. 41. açıklama.
45. Bkz. *Paris Sıkıntısı*’ndaki “Sabahın Saat Birinde” adlı parça.
46. “Birey” olmanın, “özgün” olmanın en yüksek biçimi; yaşam görgüsü konusunda ulaşılabilecek en son aşama: *Dandycilik*.
47. Alphonse Rabbe (1786-1830): Baudelaire’in sevdiği bir yazar. En önemli yapıtı *Bir Kötümserin Anıları* (1836).
48. Edmont Burat-Gurgy’nin romanı (1851).

49. Hildebrand: Papa VII. Grégoire (1015-1085). Kilisece afaroz edilen Alman İmparatoru IV. Henri bağışlanmak için gittiği İtalya'nın Carossa kentinde onun hakaretine uğrar (1079).
50. III. Napolyon'un General Edgar Ney'e (1812-1882) Papa IX. Pie'nin yanında özgürlükçü düzeltimleri tartışmak üzere yazdığı mektup.
51. Avrupa'nın bilim ve teknik alanlarındaki gelişmelerini topluca göz önüne sermek için 1855'de Paris'te açılan uluslararası sergiye gönderme.
52. Aurevilly, Jules Barbey (1808-1889): Romanları, öyküleri ve yazın incelemeleriyle sivrilmiş Fransız yazarı.
53. Bu parça, Baudelaire'in yazmayı düşündüğü ama sonuçlandıramadığı bir romandan parça olabilir.
54. Atlas Okyanusu'nun güneyinde, I. Napolyon'un 1815 ile 1821 yılları arasında sürgün yaşadığı ada.
55. Jersey: İngiltere'nin güneyinde bir ada.
56. Pontmartin, Armand Marie de (1811-1890): Sivrilmiş bütün yazarlara saldırılarıyla ünlü bir Fransız eleştirmeni.

Apaçık Yüreğim

1. Girardin, Émile de: *İşmtılar*'ın 20. açıklamasına bkz.
2. (πανυ γελοιοτατον) Yunanca: "Son derece gülünç" anlamında (okunuşu: panui geloitaton).
3. Latince bozuk bir tümce. Doğrusu "Et habet mea mentula mentem." Rabelais'nin *Pantagruel* adlı yapıtında, dördüncü bölümün önsözünde geçen bu tümcenin anlamı "Ne akıllı çenen var senin!" Mentula ayrıca hem *mens* (akıl) sözcüğünün küçültme eki almış biçimidir, hem de *çük* anlamına gelir. Baudelaire Girardin'in bilgisizliğiyle alay etmek için Latince tümceyi bile bile bozuyor (Bkz. *İşmtılar*'ın 20. açıklaması).

4. Baudelaire 1848 halk ayaklanmasına doğrudan karışmış, elde silah, “General Aupick’e ölüm!” diye bağırarak barikatlar arasında koşmuştur. (General Aupick üvey babasıydı.)
5. Baudelaire, Belçika’yı ve Belçikalıları hiç sevmez. *Pauvre Belgique* (Zavallı Belçika) adlı yapıtı bir ülke için, insanları için söylenebilecek en ağır sözleri, aşağılamaları içerir.
6. *Sponte sua* (Latince): “Kendi özdevinimiyle” anlamına gelen bir deyim.
7. Prenses Metternich: Avusturya büyükelçisi Prens Metternich-Winneburg’un (1829-1895) eşi. Richard Wagner’in Paris’e gelmesini ve konserler vermesini o sağlamış. Prenses, Baudelaire’in Wagner müziğini derinlemesine yorumlayan *Richard Wagner et Tannhauser* adlı kitabını ozanın yakın arkadaşı Felix Nadar’dan okumak üzere ister ve sayfalarını bile açmadan, kısa bir süre sonra geri gönderir.
8. Baudelaire Edgar Allan Poe’dan çevirdiği ilk öyküleri 1853’te, bir taşınma sonucunda yitirmiş, önceden almış olduğu telif ücretini yayıncı Victor Lecou’ya geri vermek zorunda kalmıştı.
9. Ayrıntı için bkz. *Kötülük Çiçekleri*, “Önsöz Tasarıları.”
10. Clément de Ris (1820-1882): Sanat eleştirmeni; 1862’de yayımladığı *Critiques d’art et de littérature* (Sanat ve Yazın Eleştirileri) adlı yapıtında Baudelaire’i çok olumsuz sözlerle yargılar.
11. Castagnary, Jules Antoine (1830-1888): Sanat eleştirmeni. Bir dönem Güzel Sanatlar Genel Yöneticiliği’nde bulundu.
12. Buloz, François (1804-1877): O çağın en etkin dergilerinden *Revue des deux mondes*’un yöneticisi.
Houssaye, Arsène (1825-1896): Tiyatro yönetmeni, şair ve romancı; Baudelaire *Paris Sıkıntısı*’nı ona adamıştır.

Rouy: *La Presse* gazetesinin yöneticisi.

De Calonne, Alphonse (1818-1902): *Paris Sıkıntısı*'nın birçok parçalarının yayımlandığı *Revue contemporaine* dergisinin yöneticisi.

Charpentier, Michel: *Globe* gazetesinin yöneticisi.

13. Konularını kimi kır yaşamından, kimi kent yaşamından alan duygusal romanlarıyla tanınmış Fransız kadın romancı (1804-1876).

14. Baudelaire'in çağdaşı Béranger adlı bir şarkıcının şarkısı.

15. Yapıtın özgün adı: *Representative Men*.

16. Latince takılar almış Fransızca sözcükler.

Estaminet: sigara içilen özel kahvehane.

Crapule: sefil, ayyaş.

Pedantisme: bilgiçlik, ukalalık.

17. (Alaycı bir yolla) herkesin özgün yanını alarak yapılmış portre.

18. Bütün yapıtlarını Yunanca yazmış olan Latin yazarı Claudius Aelianus'un (170-235) *Hayvan Öyküleri* adlı yapıtından bir tümce (okunuşu: Farmakotribes aner kay ton tûs ofeis es thaumata trefonton); "eczacı, olağanüstü etkili sonuçlar elde etmek için yılanlar besleyen adamdır." Baudelaire, *L'Art romantique* adlı yapıtındaki "Jules Janin'e mektup" bölümünde şöyle yazar: "Niçin ozan da bir şekerlemeciden, şaşırtma ve gösteri için yılan yetiştiren adamdan daha usta bir zehir ezici olmasın?"

19. Bkz. *Işıntılar* bölümündeki 46. açıklama.

20. Durandeu ve Darjou iki Fransız karikatürcüsü. Durandeu'nun *Bay Baudelaire'in Geceleri* adlı bir yergi kitabı var.

21. Bu hekimin kimliği bilinmiyor. Dostu olan kişi. Baudelaire yorumcularına göre, Gustave Mathieu adında bir şarkıcı olabilir.

22. Bkz. Bu bölümün 11. açıklaması.

23. Baba Nacquart ünlü romancı Honoré de Balzac'ın hekimisi. Oğul Nacquart ise *Kötülük Çiçekleri*'ni yargılayan yargıçlar kurulunun üyelerinden biri.

24. *Le Droit* gazetesinin Genel Yayın Yönetmeni Henri Bertin adında bir kişi.
25. Jeanne: Baudelaire'in uzun süre birlikte yaşadığı sevgilisi Jeanne Duval. Madam Muller'in kim olduğu belli değil.
26. Baudelaire'e çocukluğunda özenle bakan dadı.
27. Robert François Damiens (1715-1757): XV. Louis'ye hazırlanan bir suikastta onu çakıyla yaraladığı için büyük işkencelere uğradı. Kollarına, bacaklarına dört at bağlayıp bunları dört ayrı yöne sürerek vücudunu canlı canlı parçaladılar.
28. Rénan, Ernest (1823-1892): *İsa'nın Yaşamı* adlı yapıtıyla ünlü Fransız yazarı; dinler ve diller tarihi uzmanı. Baudelaire'in beğendiği bir yazarken bu yapıtıyla gözünden düşmüştür.
29. Feydeau, Ernest (1821-1873): Fransız romancısı. 1858'de yayımladığı *Fanny* adlı roman çok yankı uyandırmıştı. Baudelaire 11 Aralık 1858'de annesine yazdığı mektupta "iğrenç bir roman" diyor.
30. Octave Feuillet (1821-1890): Oyun yazarı ve romancı; Baudelaire'in Louis-le-Grand Lisesi'nden arkadaşı.
31. Scholl, Aurelien (1833-1902): Yaşadığı yıllarda kalem kavgalarıyla ünlenmiş Fransız yazarı.
32. Buloz, Houssaye, Rouy, De Calonne için bkz. Yukarıda 12. açıklama.
Texier (Edmond): *Illustration* dergisinin baş yazarı.
Solar (Felix): Gazeteci.
Turgan (Julien): *Moniteur universelle* gazetesinin başyazarı.
Dallos (Charles-Paul): Yazı işleri yöneticisi.
33. Nadar, Felix Tournachon (1820-1910): Baudelaire'in en yakın arkadaşlarından biri. Fotoğrafçı, karikatürcü, romancı, balon pilotu. Çağının ünlü kişilerinin fotoğraflarıyla, havadan çekilmiş kent fotoğraflarıyla ünlendi.

Charles Baudelaire intime adlı yapıtı Baudelaire için yazılmış en iyi tanıklıklardan biridir.

34. Veuillot, Louis (1813-1883): Fransız yazarı, *Directeur* gazetesinin yöneticisi; ünlü bir kalem kavgacısı. *Kötülük Çiçekleri*'ne başlangıçta olumlu, sonradan olumsuz bir yaklaşımı oldu.
35. Babeuf, François Noel (1760-1797): Komünizme yakın bir yönetim biçimi öneren ünlü Fransız devrimcisi.
36. De Maistre (Joseph) 1753-1821: Baudelaire'in çok sevdiği ve etkilendiği Fransız filozofu ve yazarı. En ünlü yapıtı *Les Soirées de Saint-Petersbourg* (Sen Petersburg akşamları).
37. *Alexandrin*: Baudelaire'in bu sözcüğü hangi bağlamda kullandığı belli değil. İki anlamı var: 1 - a) MÖ III. ve II. yüzyılda Mısır'ın İskenderiye kentinde gelişen Grek şiiri; b) MÖ III. yüzyıldan MS 30'a kadar sürmüş olan Helenistik dönem sanatı. Yontu, resim, mozaik türlerinde, doğal ve izlenimci bir anlayış sergileyen bu sanat özellikle İskenderiye kentinde geliştiği için Alexandrin (İskenderiye'ye özgü) adını almıştır. 2 - Fransız şiirinde çok kullanılan 12 heceli ölçü.
38. *Capé*: Ünlü yazarların, bu arada krallık sarayının kitaplarını ciltleyen tanınmış bir ciltçi. Baudelaire yorumcuları bu adın hangi nedenle burada yer aldığını açıklayamıyorlar.
39. Saint-Marc Girardin: Fransız yazarı ve siyasacısı (1801-1873). Sorbonne'da Fransız şiiri kürsüsünde hocalık etti. Baudelaire *L'Art romantique* adlı yapıtındaki "Shakespeare'in Yıldönümü" başlıklı yazısında "orta yol gençliğinin bu korkunç şakşakçısı" diye söz eder ondan.
40. Vulaballe, Achile Tenaille de (1799-1879): *Histoire des deux Restauration* (1789-1857) adlı ve I. Napolyon'dan hemen sonra gelen 1814-1830 yılları arasındaki krallık dönemini anlatan yapıtıyla ünlü Fransız tarihçisi.

41. Genç kız, kendisini görmeye gelen annesinin giysilerini giyer ve öyle kaçar, annesi de onun yerine manastırda kalır.
42. Émile Daurand-Forgues: Edgar Allan Poe'nun *Morg Sokağı Cinayeti* adlı öyküsünü 1846'da *Commerce* dergisinde ufak tefek değişikliklerle kendi yapıtıymış gibi yayımlayan kişi.
43. Clément de Ris: Bu bölümdeki 10. açıklamaya bkz. Paul Pérignon (1800-1855): Baudelaire'in babasının ölümünden sonra ailenin hukuksal işleriyle ilgilenen yargıç.
44. Legouv  , Ernest (1807-1903): Zamanında çok ilgi görmüş bir oyun yazarı.
45. Samson, Josephe Isidore (1793-1871):  nl  bir oyuncu ve oyun yazarı.
46.  mile Douay:  arkı sözü yazarı, besteci. Baudelaire bir opera librettosu yazmayı ve müziğini ona ısmarlamayı d   nm  .
47. Constantin Gay (1805-1892): Çağının en iyi sulu boya ve desen ustalarından. Baudelaire *Le Peintre de la vie moderne* ( a da  Yaşamın Ressamı) adlı yapıtını onu övmek için yazmıştır.
48. R nan (Ernest): Bu bölümün 28. açıklamasına bkz.
49. Baudelaire'in hiçbir yapıtında Yahudi d  manlı ı izine rastlanmaz. Bu tümceyi dış g r n   yle anlamamalı. Gençlik anılarına dönük bir alay var bu sözlerde: Sanatının ilk yıllarında ad koymadan yayımladığı *Myst res galans* (Gizemli A klar) adlı yapıtına koyduğu gençlik sevgililerinden Rachel; *Kötülük  i ekleri*'nin XXXII.  irinde anlattığı Yahudi kızı Sarah (ki yaşamını temelden sarsan ve kısaltan frengiyi ondan kapmı tır) ya da " sa'yı çarmıha gerenler soyundan" diye takıldığı yayıncısı ve arkadaşı Michel L vy ile ilgili bir alay.
50. " sa'nın acı çekerek insanlığı kurtarması" ya da " nsanlı ın kurtuluşu" anlamında bir sözcük.

51. Nieuwerkerke, Alfred Émilien (1811-1892): III. Napolyon'un "güzel sanatlar gözetimcisi" olarak atadığı soylu bir kişi. Genç kızlar görmesin diye müzelerdeki yontuların açık yerlerini kapattırmıştı.
52. Baudelaire'in *Apaçık Yüreğim*'e severek aktardığı bu sone François Maynard'ın (1582-1646) ya da Honorat de Bueil Racan'ın (1589-1670) değil; son zamanlardaki araştırmalar Théophile de Viau'nun (1590-1626) olduğunu ortaya koydu; 1620'de yayımlanmış *Parnasses satyriques* adlı açık saçık şiirlerini içeren yapıtında bulunuyor. Auguste Poulet-Malassis'ye (1815-1878) gelince, Baudelaire'in yakın bir arkadaşı, o dönemin uzman yayıncılarından biri. *Kötülük Çiçekleri*'yle birlikte III. Napolyon'u eleştiren bir broşür yayımladığı için hüküm giydiğinden Belçika'ya kaçtı.
53. *Kötülük Çiçekleri*'nin "Yeni Kötülük Çiçekleri" bölümündeki "Uçurum" adlı şiir.
54. Kuzeybatı Fransa'da annesinin oturduğu kıyı kenti.
55. (γνώθι σεαυτον) Yunanca: "Kendini bil" anlamına gelen bir deyim (okunuşu: gnossi seayton.)
56. Ancelle, Narcisse-Désiré (1801-1888): Baudelaire'in yaşamında çok önemli yeri olan kişilerden.
57. Jeanne (Duval ya da Lemer): Bkz. yukarıdaki 24. açıklama.
58. Chateaubriand'ın *Mémoires d'outre-tombe* (Mezar Ötesinden Anılar) adlı yapıtından bir alıntı.
59. Jean-Jacques Rousseau'nun *İtiraflar* adlı yapıtına gönderi.
60. *Age quod agis*: (Latince) "İstediğin gibi davran."
61. Baudelaire, 21 yaşında yakalandığı frenginin ileri yaşlarda ortaya çıkardığı birtakım olumsuz belirtilerinden kurtulmak için, özellikle 1865-66 yıllarından sonra birtakım iyileştiriciler, sağaltıcılar kullanmaya başlamıştı.
62. Bkz. yukarıdaki 25. açıklama.

Değişik Parçalar

1. Bkz. yukarıdaki 52. açıklama.
2. *Vendée*: Batı Fransa'da bir bölge. *Vendée Savaşları*: 1793'te başlayan ve 1795'te bastırılan köylü ayaklanması.
3. Schinderhannes: Johann Buckler (kasap Johann) adında bir Alman haydut; 1803'te idam edilmiş.
4. Jean-Jacques: Jean Jacques Rousseau.

Baudelaire'in Ağzından

1. *Honfleur* (bkz.): v. sayfadaki ilk açıklama.
2. J.J. (bkz.): *Değişik Parçalar*'daki 4. açıklama.
3. Lemer, Julien: (1815-1891): Gazeteci ve yayıncı. 1888'de yayımladığı *Le Livre* (Kitap) adlı yapıtında Baudelaire'le yazınsal ilişkilerini anlatır.
4. *De omni re.* (Latince) "Her şeyden."

Kaynakça

1. Baudelaire: *Œuvres complètes*. Bibliothèque de la Pléiade, Gallimard. Paris, 1954.
2. Baudelaire: *Correspondance, I-II*. Bibliothèque de la Pléiade, Paris. 1966.
3. Baudelaire: *Œuvres complètes, I-II-III*. Club Français du Livre, Paris, 1966.
4. Baudelaire: *Œuvres complètes*. Editions du Seuil, Paris, 1968.
5. Baudelaire: *Œuvres complètes*. Robert Lafont, Paris, 1980.

Charles Baudelaire (1821-1867): 1857’de yayımlanan Kötülük Çiçekleri’nin yanı sıra, Avrupa’ya tanıttığı Poe çevirileri ve eleştirel yazılarıyla da 19. yüzyılda edebiyatı yenileyen en önemli modern ustalardan biridir. Baudelaire’in Işıntılar ve Apaçık Yüreğim’den oluşan özel günceleri ve bazı yazışmalarını içeren bu eser Baudelaire’in dünya ve sanat görüşüne, kişisel yaşantısına dair önemli bilgiler taşımaktadır. Apaçık Yüreğim aynı zamanda, Fransız edebiyatında Jean-Jacques Rousseau’nun kurduğu “İtiraf” geleneğine de modern bir soluk getirmiştir.

Sait Maden (1931-2013): Şair, çevirmen, fotoğrafçı, ressam ve grafik tasarımcısı. İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi mezunudur. Kitap ve dergi kapağı, tiyatro dekoru, sinema afişi tasarımlarının yanında, logo, ambalaj ve etiket tasarımlarıyla da bilinir. Bir süre gazetecilik yaptıktan sonra, kendi atölyesini kurdu. Grafik Sanatçıları Derneği’nin kurucularındandır. 1950 yılında Varlık dergisinin düzenlediği çeviri yarışmasından Baudelaire’den yaptığı “Moesta et Errabunda” çevirisiyle birinci geldi. Lorca, Neruda, Aragon, Paz, Mayakovski, Eluard, Saint-John Perse’nin şiirlerini Türkçeye kazandırdı. 1996’da Çekirdek Yayınları’nı kurdu. Maden’in tüm çalışmalarında, birbirini tamamlayan iki ayrı ilham kaynağının, edebiyat ve grafik sanatının izleri sürülebilir.

KDV dahil fiyatı
12 TL

